

Başlarken...

Dünyadan ve Türkiye'den güncel hukuki gelişme ve haberlere yer verdiğimiz Hukuk Bültenimizin Kasım sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bültenimizde yer alan içerik yalnızca bilgi verme amaçlı olup konulara ilişkin detaylı bilgiler için bizimle irtibata geçmenizden memnuniyet duyacağız.

Aralık ayında görüşmek üzere!

Editörler:

[Burcu Çelik Gökçen](#)
[Umut Alperen Öztürk](#)
[Duygu Yaren Yıldırım](#)

Nişanın Bozulması Nedeniyle Açılan Maddi Tazminat Davasında Nişan Töreni İçin Yapılan Masrafların Tazmini Talebi

Nişanlanma iki farklı cinsten iki kişinin birbirlerine evlenmek üzere vaatte bulunmasıdır. Nişanlılık evlenme, ölüm, gaiplik, imkansızlık ile sona erebileceği gibi tarafların anlaşmasıyla veya taraflardan birinin kusurlu davranışı ile de sona erebilir. Nişanlılık taraflardan birinin kusurlu davranışı yüzünden sona erdiyse kusuru bulunmayan veya nispeten daha az kusurlu olan taraf belirli şartlar altında maddi tazminat isteminde bulunabilir. [\(Sayfa 2\)](#)

Mirasın Reddinin Tasarrufun İptali Davasına Konu Olup Olamayacağına Dair Değerlendirme

Tasarrufun iptali davası, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 277. ve devamında yer alan maddelerde düzenlenmiş olup söz konusu dava ile birlikte bağışlama tasarruflarının, aciz halinde yapılan tasarrufların ve zarar verme kastı ile yapılan tasarrufların iptali istenebilmektedir. Bağışlama tasarrufları İİK m.278'de ivazsız tasarruflar olarak adlandırılmış ve bağışlama gibi olan tasarruflar sayılmıştır. [\(Sayfa 9\)](#)

Uluslararası Marka Tescil Başvurusu

Uluslararası marka tescil başvurusu, bir markanın birden fazla ülkede tescil edilmesini sağlayan bir süreçtir. Bu tür bir başvuru, marka sahibine farklı ülkelerde marka koruması sağlamak için çeşitli yasal prosedürleri daha kolay ve maliyeti etkin bir şekilde yönetme imkânı sunar. Uluslararası marka tescili için kullanılan çeşitli yollar ve sistemler bulunmaktadır. İşbu makalemizde bu sistemler incelenecektir. [\(Sayfa 18\)](#)

Davanın Yeniden Görülmesine İlişkin Olarak Verilen İstinaf Kararlarına Karşı Temyiz Kanun Yoluna Başvuru

Bölge Adliye Mahkemeleri, 2005 yılında yürürlüğe giren "Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun" ile Türk hukuk sistemi içindeki yerini almıştır. Ancak bu yer edinim, kanunun çıkış tarihi itibarıyla yalnızca teorik bir yer edinim olmuştur. Zira 2005 yılında kanundaki yerini alan BAM'ın resmen kurulumu ile istinaf incelemesinin resmen yapılabilmesi ancak 2016 yılında mümkün olmuştur. [\(Sayfa 5\)](#)

Bölge Adliye Mahkemesi'nin Anayasa Mahkemesi Kararına Uymaması Üzerine Bir Değerlendirme

Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuru sonucunda vermiş olduğu kararlar ise hem şekli hem maddi açıdan kesinidir. Bireysel başvuru yolunda verilen ihlalin varlığı veya yokluğu ile ihlalin varlığı halinde bunların giderilmesi yönünde verilen kararların maddi anlamda kesinliği, mahkemenin ihlalin varlığı veya yokluğuna dair tespitinin içeriksel olarak kesinleştiğini göstermektedir. [\(Sayfa 12\)](#)

İş Kanunu Kapsamı Dışında Olan İşler

4857 Sayılı İş Kanunu'nun amaç ve kapsamı ilk maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre; "Bu Kanunun amacı işverenler ile bir iş sözleşmesine dayanarak çalıştırılan işçilerin çalışma şartları ve çalışma ortamına ilişkin hak ve sorumluluklarını düzenlemektir. Hükmün ikinci fıkrasına bakıldığında bazı istisnaların bulunduğu görülmektedir. İş Kanunu'nun 4. maddesinde işbu istisnalar düzenlenmiştir. [\(Sayfa 23\)](#)

Güncel Haberler

E-Devlet Üzerinden Kira Sözleşmelerinin Yapılması Uygulanması Başladı! [\(Sayfa 8\)](#)

Aile Hekimliği Sözleşme ve Ödeme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Yürürlüğe Girdi! [\(Sayfa 8\)](#)

"Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" Yayınlandı! [\(Sayfa 17\)](#)

Bazı Ürünlerin İthalatında Ek Mali Yükümlülük Uygulanmasına Dair 9079 Sayılı Karar Yayınlandı! [\(Sayfa 17\)](#)

"Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" Resmî Gazetede Yayınlandı! [\(Sayfa 27\)](#)

NIŞANIN BOZULMASI NEDENİYLE AÇILAN MADDİ TAZMİNAT DAVASINDA NIŞAN TÖRENİ İÇİN YAPILAN MASRAFLARIN TAZMİNİ TALEBİ

I. Giriş

Nişanlanma iki farklı cinsten iki kişinin birbirlerine evlenmek üzere vaatte bulunmasıdır. [1] Nişanlılık evlenme, ölüm, gaiplik, imkansızlık ile sona erebileceği gibi tarafların anlaşmasıyla veya taraflardan birinin kusurlu davranışı ile de sona erebilir. [2]

Nişanlılık taraflardan birinin kusurlu davranışı yüzünden sona erdiyse kusuru bulunmayan veya nispeten daha az kusurlu olan taraf belirli şartlar altında maddi tazminat isteminde bulunabilir. [3] Nişanın bozulmasının sonuçları, Türk Medeni Kanunu'nun Maddi Tazminat (TMK 120), Manevi Tazminat (TMK 121) ve Hediyeelerin Geri Verilmesi (TMK 122) başlıkları altında düzenlenmiştir.

Çalışmada özellikle Türk Medeni Kanunu'nun 120.maddesi ele alınmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak kısaca nişanlanmanın hukuki niteliği ve nişanın bozulması nedeniyle açılan maddi tazminat davasında talep edilebilecek zarar türüne değinilmiştir.

Devamında ise Yargıtay'ın eski ve yeni kanun döneminde vermiş olduğu çeşitli kararlar ve doktrindeki görüşler de göz önünde bulundurularak çalışmanın asıl konusu olan nişan töreni için yapılan masrafların istenip istenemeyeceği hususu üzerinde durulmuştur.

II. Nişanlanmanın Hukuki Niteliği

Nişanlanma, Türk Medeni Kanunu'nun 118.maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre nişanlanma evlenme vaadiyle

olur. İlgili maddede nişanlanmanın doğrudan tanımına ve ayrıntısına yer verilmemiştir.[4] Bu nedenle nişanın bozulmasından doğan zararların tazminini belirleyebilmek için öncelikle nişanlanmanın hukuki niteliğini açıklamak gerekir.

Öğretideki bir görüşe göre nişanlanma evlenme vaadi içerdiği için ön sözleşme olarak kabul edilmesi gerekir.[5] Kanaatimizce bu görüşe katılmak isabetli değildir çünkü öncelikle ön sözleşme asıl sözleşmenin şekil şartına tabidir.

Oysaki nişanlanma herhangi bir şekil şartına tabi değildir. Ayrıca taraflar ön sözleşme yaptığında, sözleşme yapma borcunu yerine getirmeyen tarafa karşı borcun ifası için dava açılabilir. Fakat nişanlılardan birisi diğer tarafı evlenmeye zorlayamaz ve dava yoluna gidemez.

Öğretide ve uygulamada kabul gören bir diğer görüşe göre ise nişanlanma karşılıklı iki tarafın irade beyanıyla kurulan bir aile hukuku sözleşmesidir. [6] Borçlar hukukuna göre borçlu borcunu ifa etmek zorundadır. Her ne kadar nişanlanma sonucunda tarafları evlenme borcu altına sokmak uygun olmasa da şartları bulunduğu takdirde nişanı bozan taraftan tazminat talep edilebilir. [7]

III. Nişanın Bozulması Sonucunda Maddi Tazminat Davası Kapsamında Talep Edilebilecek Zarar Türü

Türk Medeni Kanunu'nun 120.maddesine göre: "Nişanı kusurlu olarak bozan taraf diğer tarafa dürüstlük kuralları çerçevesinde ve evlenme amacıyla yaptığı harcamalar ve katlandığı maddi fedakârlıklar karşı-

lığında uygun bir tazminat vermekle yükümlüdür. Aynı kural nişan giderleri hakkında da uygulanır." Nişanın bozulmasından doğan maddi tazminat davalarında tazminat alacaklısı nişanın bozulmasında kusuru olmayan veya karşı tarafa nispeten daha az kusurlu olan nişanlı ile bu nişanlının TMK 120/3 uyarınca ana ve babası veya onlar gibi davranan kimseleridir.

Tazminat borçlusu ise nişanı haksız veya sebepsiz yere bozan taraftır.[8] Genel tanıma göre menfi (olumsuz) zarar geçerli olacağına güvenilen bir sözleşmenin geçersiz olması veya kurulacağına güvenilen bir sözleşmenin hiç kurulmaması yüzünden uğranılan zarardır.

Madde metninden anlaşıldığı üzere evlenmenin gerçekleşecek olmasına güvenen taraf, nişanlanmayı kusuruyla sona erdiren taraftan uğramış olduğu birtakım zararı tazmin edebilecektir. Burada ki zarar menfi zarar tanımına uygun düşmektedir. Sonuç olarak TMK'nın 120.maddesine dayanılarak açılan maddi tazminat davasında menfi zararlar talep edilecektir. [10]

Yargıtay'a göre de

"...Davacı yanın isteyeceği tazminat menfi tazminattır. Başka bir anlatımla, nişanlanma olmasaydı uğranılmayacak olan parasal zarar istenebilir. Menfi tazminatın kapsamı yasada gösterilmiş olup, bunlar, dürüstlük kuralları çerçevesinde yapılan harcamalar, evlenme amacıyla yapılan harcamalar ve evlenme amacıyla katlanılan maddi fedakârlıklardır." [11]

IV. Doktrine Göre Dava Kapsamında Talep Edilebilecek Nişan Giderleri ve Nişan Töreni Masraflarının İstenip İstenememesi

Doktrine göre nişanlanmanın geçerli olduğuna güvenilerek evlenme amacıyla yapılan masraflar (nişan tören yerinin kirası, konukların giderleri vb.) talep edilebilirken, nişanlanmanın icabı yapılan masraflar veya örf ve adet gereği katlanılan fedakarlıkla (çiçek, pasta, ziyaret, elbise vb.) talep edilemez. Doktrine göre talep edilebilecek nişan giderleri evlenme amacıyla yapılan masraflardır. Zaten bu harcamalar eski kanunda (eTMK) 84.maddeye göre istenebilen giderlerdir.

Zira tartışmalı olan husus nişan töreni için yapılan masraflardır. Kanun koyucu tartışmayı gidermek amacıyla yeni kanun döneminde 120.maddenin son cümlesine “nişan giderleri” ifadesini eklemiştir. Bu sebeple nişan töreni için yapılan tüm masrafların (elbise, fotoğraf, yiyecek, içecek masrafı gibi) talep edilmesi, yeni Türk Medeni Kanunu’nun 120.maddesinde yapılan değişikliği daha anlamlı kılacaktır. [12] Yargıtay’ın çoğu kararında kural olarak giymekle, kullanılmakla eskiden ve tüketilen (elbise, ayakkabı, kuaför gideri, pasta, meyve suyu vs. gibi) eşyaların iadesine karar verilemez ilkesi benimsenmiştir. [13] Kanaatimizce bu ilke maddi tazminat talebinde bulunulduğunda değil, Türk Medeni Kanunu’nun 122.maddesine göre hediyeelerin geri verilmesi söz konusu olduğunda uygulama alanı bulmalıdır.

Zira TMK’nın 120.maddesinde eşyaların iadesi değil uğranılan zararın giderilmesi hususu düzenlenmiştir. Yargıtay’ın çeşitli kararlarına bakıldığında maddi tazminat/menfi zarar kapsamında hangi tür kalemlerin istenebileceğine ilişkin somut bir örneğe rastlanılmamıştır. Yargıtay, davacı tarafın her türlü maddi zarar tazmini talebini hediye kapsamında değerlendirmekte, kullanmakla eskiden ve tükenen eşyaların iade edilemeyeceği ilkesini uygulamaktadır.

Fakat burada davacı TMK 120 kapsamında eşyaların iadesini değil nişan töreni yüzünden uğradığı zararı talep etmektedir. Öte yandan ilgili ilke benimsendiği takdirde Türk Medeni Kanunu 120/1 son cümlesinde sözü geçen nişan giderinin kapsamı ne olacaktır? Kanaatimizce Türk Medeni Kanunu 120/1 ilk cümlesindeki şartlar yerine getirildiği sürece nişan töreni için yapılan her türlü masraf istenebilir.

Fakat burada da şöyle bir sorun ortaya çıkabilir: Talep hakkı bulunan taraf nişan töreni için olağan dışı masrafta bulunmuşsa yine de bu masrafların tazminini talep edebilecek midir? Bu noktada 120.maddenin ilk cümlesine göre dürüstlük kuralı çerçevesinde yapılan masrafları talep edilebilecektir. Örneğin karşı tarafın rızası olmadan salt keyfi veya gösteriş için yapılan olağandışı masraflar dürüstlük kuralı gereği talep edilememelidir.[14]

V.4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu’nun Yürürlüğe Girmeden Önceki ve Yürürlüğe Girdikten Sonraki Dönemde Yargıtay Uygulamaları

Eski kanun döneminde nişan giderlerinin talep edilip edilemeyeceğine ilişkin açık

hüküm bulunmaktaydı. Bu sebeple doktrinde ve Yargıtay uygulamasında farklılıklar mevcuttu. Yeni kanun yürürlüğe girmeden önce doktrinde Tekinay’a göre nişan töreni masrafını da 743 sayılı Medeni Kanunu’nun 84.maddesi (Yeni Türk Medeni Kanunu’nun 120.maddesi) kapsamında talep edilebileceğini, bazı yazarlar ise bu tören masraflarının evlilik amacı taşımadığından talep edilemeyeceğini savunmuştur. [15] 1962 tarihli bir Yargıtay kararında mahrum kalınan kazanç adı altında nişan töreni için yapılan masrafların da maddi tazminat kapsamında talep edilebileceği sonucuna varılmıştır.[16] 1994 tarihli bir Yargıtay kararında “Ancak, asıl davadaki maddi tazminat istemi; nişan töreninde yapılan yiyecek ve içecek giderleri ile gömlek, kravat ve iras takımı gibi hediye bedellerine ilişkin bulunmaktadır.

Sözü edilen yiyecek ve içecek giderleri; nişanın duyuru giderlerinden sayıldığı cihetle TMK.nun 84. maddesi kapsamına girmez ve bu bakımdan karşı taraftan tazmini istenemez.” şeklinde hüküm kurmuştur. Karardan hareketle Yargıtay, nişan töreni için yapılan giderlerin evlenme amacıyla yapılmadığını bu sebeple de bu giderlerin tazmininin istenemeyeceği görüşündeydi. [17] Yani esas tartışma nişan töreninden doğan zararların talebi noktasında çıkmaktaydı. 2001 yılında 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle 120.maddenin ilk fıkrasının son cümlesinde nişan giderlerinin de talep edilebileceği düzenleme altına alınmıştır. Bu düzenleme sonrasında Yargıtay kararları şu şekildedir:

2006 tarihli bir Yargıtay kararında “Ayrıca TMK’nun 120/son cümlesine göre, nişan giderleri (nişan duyuru giderleri) de iade kapsamında değerlendirilmelidir. Somut olayda, (esas davada) nişan duyuru gideri (bir milyar lira) gondol takımı ile alyans söz yüzüğü, kolye, künye’den oluşan altın setin, 5 adet bileziğin ve 2 adet çeyrek altının iadesi ve manevi tazminat istenmiş olup bunların karşı tarafa (nişanlıya) ;davacı, ailesi ve yakınları tarafından verildiği saptanmış olmakla birlikte; öncelikle kim tarafından hangi harcamanın yapıldığı, hangi hediyeelerin verildiği ayrıntılı olarak belirlenmemiş; sonrasında nişan duyuru giderlerinin de iade kapsamında değerlendirilmesi gerektiği gözetilmemiştir. Eksik incelemeye dayalı hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.” [18]

Buradan görüldüğü üzere Yargıtay kanun değişikliği sonrasında tam tersi bir uygulamaya gitmiş nişan töreni için yapılan mas-

rafların 120/1 son cümlesine göre talep edilebileceğini kabul etmiştir.

Yine 2012 tarihli Yargıtay kararında “4721 Sayılı TMK. nun 120/1.maddesinde; “Nişanlılardan biri haklı bir sebep olmaksızın nişanı bozduğu veya nişan taraflardan birine yükletilebilen bir sebeple bozulduğu takdirde; kusuru olan taraf, diğerine dürüstlük kuralları çerçevesinde ve evlenme amacıyla yaptığı harcamalar ve katlandığı fedakârlıklar karşılığında uygun bir tazminat vermekle yükümlüdür. Aynı kural nişan giderleri hakkında da uygulanır.” hükmü getirilmiştir. [19]

Kanunda “nişan için yapılan giderlerin” de yukarıdaki esaslar çerçevesinde istenebileceği belirtilmiştir. Davacı, nişan için salon tutulması, fotoğraf çekilmesi gibi giderleri bulunduğunu iddia ederek tahsilini talep etmiş olmasına göre; bu iddianın araştırılarak kanıtlandığı takdirde tahsiline karar verilmesi gerekir. Burada Yargıtay “Aynı kural nişan giderleri hakkında da uygulanır” hükmü üzerinde durmuş, nişan için yapılan giderler için “kullanmakla tükenen eşyalar iade edilemez” ilkesini aramaksızın fotoğraf çekimi gibi giderlerin de talep edilebileceğini belirtmiştir.

Fakat başka bir Yargıtay kararında “Kural olarak giymekle, kullanılmakla eskiden ve tüketilen (elbise, ayakkabı, kuaför gideri, pasta, meyve suyu vs. gibi) eşyaların iadesine karar verilemez. Somut olayda, mahkemece, nişan giderlerinin (pasta, fotoğraf, salon kirası vs.) tahsiline karar verilmesi doğru görülmemiştir.” demiştir. [20] Son tarihli kararlara bakıldığında da bu ilkenin uygulandığı görülmektedir. Kanaatimizce zaten evlenme amacıyla yapılmış olan harcamalar için herhangi bir tartışma bulunmaktaydı. Yargıtay kararından da anlaşılacağı üzere geçmiş dönemde tartışmalı olan husus fotoğraf çekimi, tören masrafı gibi nişan töreni için yapılan masraflardır. Kanaatimizce kanun koyucu bu tartışmayı giderme amacıyla Türk Medeni Kanunu 120.maddesine genel bir ifade ile nişan giderleri ifadesini ekleyerek eski kanunun 84.maddesinin karşılığı olan 4721 sayılı kanunun 120.maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesine göre talep edilemeyen alacakların talep edilebilmesi için bu düzenlemeyi getirmiştir. Bu sebeple Yargıtay’ın yeni düzenlemeye rağmen bu sefer de “kullanmakla tükenen eşyalar iade edilemez” ilkesiyle sınırlama getirmesi isabetsizdir.

VI. Sonuç

Yukarıda verilen Yargıtay kararları ışığında hem eski kanun hem de yeni kanun döneminde nişan töreni masrafları hakkında çeşitli kararlar verilmiştir. Nişan töreni masrafları hakkında görüş birliği sağlanması adına 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 120.maddesi ile TMK'da yer almayan "Aynı kural nişan giderleri hakkında da uygulanır." hükmü getirilmiştir. Yeni kanun döneminde de uygulama farklılığı sürmekte olup Yargıtay'ın son zamanlarda maddi tazminat davalarında nişan töreni giderlerine ilişkin talepleri "kullanılmakla tükenen eşyaların iade edilemez" ilkesini benimseyerek reddettiği görülmektedir.

Bu ilkenin maddi tazminat talepleri hakkında neden uygulanmaması gerektiği üzerinde yukarıda durulmuştur. Kaldı ki bu ilkenin benimsenmesi Türk Medeni Kanunu'nun 120/1 son cümlesi "nişan giderleri için de geçerlidir" hükmünü etkisiz bırakmaktadır. Zira nişanlılık sırasında evlilik amacı ile yapılan giderler hakkında zaten herhangi bir tereddüt bulunmamaktaydı. Bu sebeple kanaatimizce Yargıtay bahsi geçen ilkedeki dönme ve dürüstlük kuralına uygun düştüğü sürece nişan töreni için yapılan her türlü giderler talep edilebilmelidir.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Deniz Demir](mailto:info@ozgunlaw.com)
 info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Hatemi Hüseyin & Kalkan Oğuztürk Burcu, Aile Hukuku, s.10, (2014) & Özen Arslan Damla, Nişanlanmanın Sona Ermesi ve Sonuçları, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s.1, (2022)
2. Özese Hüseyin, Nişanlılık İlişkinin Sona Ermesi ve Sona Ermenin Hukuki Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, s.11, (1998)
3. Gürsel Nurettin, Nişanın Bozulması Halinde Maddi ve Manevi Tazminat ve Nişan Hediyeilerinin- Ağırılığın Geri Verilmesi, Adalet Dergisi, s.19, (1963)
4. Özen Arslan Damla, Nişanlanmanın Sona Ermesi ve Sonuçları, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, s.1, (2022)
5. Dural Mustafa& Ögüz Tufan& Gümüş Alper, Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, s.13, (2016)
6. Dural Mustafa& Ögüz Tufan& Gümüş Alper, Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Huku-

ku, s.15, (2016)

7. Hatemi Hüseyin & Kalkan Oğuztürk Burcu, Aile Hukuku, s.11, (2014) & Gürsel Nurettin, Nişanın Bozulması Halinde Maddi ve Manevi Tazminat ve Nişan Hediyeilerinin- Ağırılığın Geri Verilmesi, Adalet Dergisi, s.20, (1963)

8. Ergüne Serkan, Nişanın Bozulmasında Maddi Tazminat, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, s.761, (2016)

9. Oğuzman Kemal &Öz Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1, s.386, (2016)

10. Ergüne Serkan, Nişanın Bozulmasında Maddi Tazminat, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, s.763, (2016)

11. Yargıtay 3. HD., E. 2015/8007 K. 2015/15143 T. 06.10.2015, lexpera.com, set:5.4.2023

12. Yargıtay 3. HD., E. 2015/8007 K. 2015/15143 T. 06.10.2015, lexpera.com, set:5.4.2023

13. Yargıtay 3. HD., E. 2013/19593 K. 2014/3372 T. 5.3.2014, lexpera.com, set:9.4.2023

14. Dural Mustafa& Ögüz Tufan& Gümüş Alper, Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku, s.34, (2016)

15. Özese Hüseyin, Nişanlılık İlişkinin Sona Ermesi ve Sona Ermenin Hukuki Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, s.54, (1998)

16. Gürsel Nurettin, Nişanın Bozulması Halinde Maddi ve Manevi Tazminat ve Nişan Hediyeilerinin- Ağırılığın Geri Verilmesi, Adalet Dergisi, s.20, (1963)

17. Ergüne Serkan, Nişanın Bozulmasında Maddi Tazminat, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, s.766, (2016) & Yargıtay 3. HD., E. 1994/6159 K. 1994/7437 T. 09.05.1994, lexpera.com, set: 10.4.2023

18. Yargıtay 3. HD., E. 2006/4523 K. 2006/5464 T. 02.05.2006, lexpera.com, set:10.04.2023

19.Yargıtay 3. HD., E. 2012/16306 K. 2012/18867 T. 17.9.2012, lexpera.com, set:11.3.2023

20. Yargıtay 3. HD., E. 2013/19689 K. 2014/4531 T. 24.3.2014, lexpera.com, set:11.3.2023

DOKTRİNE GÖRE NİŞANLANMANIN GEÇERLİ OLDUĞUNA GÜVENİLEREK EVLENME AMACIYLA YAPILAN MASRAFLAR (NİŞAN TÖREN YERİNİN KİRASI, KONUKLARIN GİDERLERİ VB.) TALEP EDİLEBİLİRKEN, NİŞANLANMANIN İCABI YAPILAN MASRAFLAR VEYA ÖRF VE ADET GEREĞİ KATLANILAN FEDAKARLIKLA (ÇİÇEK, PASTA, ZİYARET, ELBİSE VB.) TALEP EDİLEMEZ.

DAVANIN YENİDEN GÖRÜLMESİNE İLİŞKİN OLARAK VERİLEN İSTİNAF KARARLARINA KARŞI TEMYİZ KANUN YOLUNA BAŞVURU

1.Genel Bakış

Bölge Adliye Mahkemeleri, 2005 yılında yürürlüğe giren 5235 Sayılı “Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun” ile Türk hukuk sistemindeki yerini almıştır.

Ancak bu yer edinim, kanunun çıkış tarihi itibarıyla yalnızca teorik bir yer edinim olmuştur. Zira 2005 yılında kanundaki yerini alan Bölge Adliye Mahkemelerinin resmen kurulumu ile istinaf incelemesinin resmen yapılabilmesi ancak 2016 yılında mümkün olmuştur.

2005 yılında yürürlüğe giren kanun otuz üçüncü maddesinde Bölge Adliye Mahkemeleri görevleri sayılmıştır. Bu görevler adli yargı ilk derece mahkemelerince verilen ve kesin olmayan hüküm ve kararlara karşı yapılacak başvuruları inceleyip karara bağlamak ve kanunda verilen diğer görevleri yapmaktır. [1]

Kurulumundan itibaren görevlerinde açıkça belirtildiği üzere, Bölge Adliye Mahkemelerinin asıl görevi istinaf incelemesi yapmaktır. İstinaf incelemesi, öğretilen geniş ve dar istinaf olarak ikiye ayrılmaktadır.

Geniş istinaf sisteminde söz konusu davaya ilişkin daha önce başka bir yargılamaya yapılmamış gibi inceleme yapılması söz konusudur. İstinaf incelemesi yapan mahkeme, adeta ilk derece mahkemesi gibi hareket etmekte ve gerek esasa ilişkin gerekse usule ilişkin olarak baştan sona yapılan bir inceleme gerçekleştirmektedir.

Dar istinaf sisteminde ise geniş istinafın aksine sıfırdan başlatılan bir inceleme

yoktur, istinaf kanun yolu olarak sonraki merci bulunduğu bilinciyle istinaf sebepleriyle sınırlı olarak inceleme yürütülmesi esastır. Ayrıca burada, ilk derecede yapılabilen bazı işlemlerin istinaf aşamasında yapılmasına izin verilmemekte, istinaf incelemesinin esasına sınır getirilmekle birlikte istinaf kanun yolunun başlaması itibarıyla hem mahkeme hem taraflar bakımından yapılabilecek işlemlere de sınırlar getirilmektedir. Türk hukuk sisteminde yer alan istinaf kanun yolu geniş ve dar öğreti ayrımına göre dar istinaf niteliğindedir.

Dar istinaf sistemi benimsenen ve istinafın kelime anlamı olarak Adalet Bakanlığı'na ait hukuk sözlüğünde yer alan “bir işe yeniden başlamak” ibaresi dikkate alındığında [2] Türk hukuk sisteminde istinaf kanun yolu ilk derece mahkemesi tarafından daha önce incelenememiş hususlarda, istinaf sebepleriyle sınırlı olarak Bölge Adliye Mahkemelerinin kendi incelemesi neticesinde karar vermesi esastır.

İlk derece mahkemelerinin kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulurken, istinaf mahkemelerinin (Bölge Adliye Mahkemeleri) kararlarına karşı da belirli şartlarla temyiz yolu açıktır. Ancak HMK'nın 362. maddesi, bazı istinaf kararlarının kesin olduğunu düzenler.

Bu incelemede, kesin nitelikteki istinaf kararlarının kapsamına genel olarak değinilecek, temyize açık kararların sınırları, Hukuk Muhakemeleri Kanunu 353/1-a madde kapsamındaki kesin kararların kesinlik hükmünün akıbeti Yargıtay içtihatları ve doktrinsel görüşler çerçevesinde ele alınacaktır.

1.1. İstinaf ve Temyiz Kanun Yollarının Hukuki Çerçevesi

İlk derece mahkemelerinin kararları, hukuka uygunluk ve maddi vakia denetimi yapılması amacıyla Bölge Adliye Mahkemelerine taşınabilir. İstinaf mahkemesi, dosyayı hem hukuki hem de maddi açıdan inceleyerek yeniden karar verebilir.

Bu yönüyle istinaf hem denetim hem de yeni bir hüküm verme mekanizmasıdır. Kanun yolunun ikinci mercii olarak bilinen istinaf incelemesi sonucunda verilen kararlar ise belirli koşullarda bir sonraki yol olarak temyiz yoluna taşınabilir.

Temyiz, istinaf mahkemesi kararlarının yalnızca hukuki açıdan incelenmesini amaçlar. Yargıtay, temyiz incelemesinde olayları yeniden değerlendirmeyen, yalnızca hukuka aykırılıkları denetler. Bu çerçevede, temyiz kanun yolu, istinaf kararlarının hukuki denetiminin yapıldığı bir aşamadır.

Yargıtay tarafından yapılan, Bölge Adliye Mahkemesi kararlarına yönelik temyiz incelemesi ancak kanun kapsamında mümkün olacaktır. Zira HMK'nın 362. maddesi uyarınca bazı istinaf kararları kesin nitelikte olduğundan Yargıtay'a taşınamaz.

2. Kesin Nitelikteki İstinaf Kararları

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 362. maddesi, istinaf mahkemelerinin bazı kararlarının kesin olduğunu ve bu kararlara karşı temyiz yoluna başvurulamayacağını düzenlemektedir.

Bu madde kapsamında sayılan haller miktar veya değeri kırk bin Türk Lirasını (söz konusu tutar her yıl yeniden belirlenmektedir) (bu tutar dahil) geçmeyen davalara ilişkin kararlar, kira ilişkisinden doğan ve miktar veya değeri itibarıyla temyiz edilebilen alacak davaları ile kira ilişkisinden doğan diğer davalardan üç aylık kira tutarı temyiz sınırının üzerinde olanlar hariç olmak üzere 4'üncü maddede gösterilen davalar ile (23/6/1965 tarihli ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunundan doğup taşınmazın ayınına ilişkin olan davalar hariç) özel kanunlarda sulh hukuk mahkemesinin görevine girdiği belirtilen davalarla ilgili kararlar, yargı çevresi içinde bulunan ilk derece mahkemelerinin görev ve yetkisi hakkında verilen kararlar ile yargı yeri belirlenmesine ilişkin kararlar, çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlar, soy bağına ilişkin sonuçlar doğuran davalar hariç olmak üzere, nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalarla ilgili kararlar, yargı çevresi içindeki ilk derece mahkemeleri hâkimlerinin davayı görmeye veya fiilî engellerinin çıkması hâlinde, davanın o yargı çevresi içindeki başka bir mahkemeye nakline ilişkin kararlar, geçici hukuki korumalar hakkında verilen kararlar, üç yüz elli üçüncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında verilen kararlar olarak sayılmıştır.

3. 353/1-a Madde Kapsamında Verilen Bölge Adliye Mahkemesi Kararlarının Kesin Olup Olmadığına İlişkin Değerlendirme

Türk Hukukunda güncel mevzuat kapsamında 6100 Sayılı Kanun'un 353. maddesinde ilk derece mahkemelerinin incelemesinden geçerek istinaf kanun yolu ile Bölge Adliye Mahkemeleri önüne gelen kararlardan duruşma yapılmadan verilecek kararlar düzenlenmiştir. İstinaf incelemesinde usul ekonomisi ilkesi gereği ilk derece mahkemesi tarafından hukuka aykırılık olan birtakım hallerde inceleme yapılmaksızın kararın kaldırılarak ilgili ilk derece mahkemesine gönderilmesi söz konusudur.

Bu durumlar kanunda; davaya bakması yasak olan hakimnin bakmış olması, ileri sürülen haklı ret taleplerine rağmen reddedilen hakimnin davaya bakmış olması, mahkemenin görevli ve yetkili olmasına rağmen görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermiş olması veya mahkemenin görevli ya da yetkili olmamasına rağmen davaya bakmış bulunması, diğer dava şartlarına aykırılık bulunması, mahkemece usule aykırı olarak davanın veya karşı davanın açılmamış sayılmasına, davaların birleştirilmesine veya ayrılmasına karar verilmiş olması, mahkemece, uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek ölçüde önemli delillerin toplanmamış veya değerlendirilmemiş olması ya da talebin önemli bir kısmı hakkında karar verilmemiş olması olarak sayılmıştır.

Buradan anlaşıldığı üzere; istinaf kanun yolunda ön inceleme aşaması sonrasında Bölge Adliye Mahkemeleri tarafından bir duruşma yapılıp yapılmayacağı kanun hükmüne göre belirlenmesinin yanında, duruşma yapılmadan kesinleşecek haller kanunda sınırlı sayıda sayılmıştır.

Bahsedilen durumlarda Bölge Adliye Mahkemesi esas incelemeden kararın kaldırılmasına ve davanın yeniden görülmesi için dosyanın kararı veren mahkemeye veya kendi yargı çevresinde uygun göreceği başka bir yer mahkemesine ya da görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmadan kesin olarak karar verir. [3] Dosyaya ilişkin yeniden incelemede bulunacak ilk derece mahkemesi, kanun lafzından anlaşılacağı üzere Bölge Adliye Mahkemesi'nin gönderme sebebi ile bağlıdır. Zira burada sayılan kararların duruşma yapılmadan inceleneceği ve bu inceleme sonucu verilen kararın kesinlik teşkil edeceği belirtilmiştir.

Duruşma yapılmaksızın incelenen ve kesin hüküm teşkil eden kararların başka bir incelemeye daha tabii olmayacağı gözetildiğinde, bu söz konusu madde kapsamında başvuru ve tarafların hak kaybına uğratılmaması, kanun amacı ve lafzına uygun olarak yalnızca sayılan durumların mevcudiyeti tespit edildiği hallerde, kural olarak kesin karar niteliği doğuracak ilk derece mahkemesine gönderme kararının verilmesi büyük önem arz eder.

İlgili maddede sayılan durumlardan en çok tartışılan, gönderme kararına uygun bir halin tespitinde belirsizlik ve hukuka aykırılık yaratması en muhtemel olan husus, maddenin altıncı fıkrasında yer alan; mahkemece, uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek ölçüde önemli delillerin toplanmamış veya değerlendirilmemiş olması ya da talebin önemli bir kısmı hakkında karar verilmemiş olması halinin tespitidir. Zira kanun lafzında yer alan "önemli" kriterinin belirlenmesi hususu önem arz etmekte olup önemli ölçünün tespitinde Yargıtay kararlarının akıbetinin anlaşılması ve somut olay nezdinde ilk derece mahkemesinin yargılama sürecinin incelenmesi bu tespit için gereklidir.

Bu tespit yapılamaması veyahut yanlış yapıldığı bir durum söz konusu olduğu takdirde, madde lafzında sayılan hallerin mevcut olmamasına rağmen, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından ilk derece mahkemesine gönderilen kararlar söz konusu olduğunda, bu kararların kesinlik teşkil etmeyeceğine dair görüşler öğretide yer almaktadır. Bunun yanında HMK m. 353/1-a-6'da mahkemece, uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek ölçüde önemli delillerin toplanmamış veya değerlendirilmemiş olması ya da talebin önemli bir kısmı hakkında karar verilmemiş olması halinde gönderme kararı verilebilmesi için öngörülen "önemli" ölçütü bakımından bölge adliye mahkemesinin takdir yetkisi olduğu ve bu yetkinin temyiz denetimine tabi olduğu yönünde görüşler mevcuttur.[4]

Kesin nitelikte bir Bölge Adliye Mahkemesi kararının söz konusu olabilmesi, kanunda sayılan sınırlı hallerin mevcudiyetinin isabetli tespiti halinde söz konusudur. Aksi takdirde aşağıda yer verilen Yargıtay kararlarında görüleceği üzere, kesin karar niteliğine haiz bir kararın karşı karşıya bulunduğu söylenemeyecektir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.353/1-a kapsamında verilen gönderme kararlarının, sınırlı sayı ilkesine haiz sayılan haller-

den birini oluşturmamasına rağmen, ilk derece mahkemesine yeniden yargılama yapılmak üzere gönderme kararı alındığı hallerde, bu kararların kesin olmadığı zira bu kesin karara netice oluşturacak olayın sübut bulmadığı tespitinin yapılması ile bu kararların temyize konu edilebileceğine yönelik Yargıtay kararları bulunmaktadır. Bu kararlar, tarafların hak kaybına uğramaması ve adil yargılanma hakkının gözetilmesi için önem arz etmektedir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2020/238 Esas 2022/1161 Karar sayılı kararı, bahse konu edilen 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 353/1-a maddesi kapsamındaki kesin karar niteliğinin kapsamı bakımından önemli tespit ve esaslar içermektedir.

"Taraflar arasındaki "itirazın iptali" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, ... Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesince verilen davalı vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile ... Asliye Ticaret Mahkemesinin 10.02.2017 tarihli ve 2014/1753 E., 2017/196 K. sayılı kararının 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 353/1-a-6 maddesi gereğince kaldırılmasına, dosyanın ... Asliye Ticaret Mahkemesine gönderilmesine ilişkin karar davacı vekili tarafından temyiz edilmiş, ... Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesince verilen kararın kesin olarak verildiği gerekçesiyle temyiz talebinin reddine ilişkin ek kararın davacı vekili tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 11. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda temyiz talebinin reddine ilişkin ek karar kaldırılmak suretiyle hüküm bozulmuş, ... Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesince Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir."

Karara konu olay ve süreç görüldüğü üzere, 353/1-a-6 maddesi gereği kaldırılan ve somut olay bazında kesin karar niteliğinde olduğu iddiasına haiz kararın temyizine ilişkindir. İlgili karara ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi ek kararı:

"Bölge Adliye Mahkemesi kararına karşı süresi içinde davacı vekili temyiz isteminde bulunmuştur. Bölge Adliye Mahkemesinin 11. Hukuk Dairesinin 12.03.2018 tarihli ve 2017/1286 E., 2017/1171 K. sayılı ek kararı ile; kararın kesin olarak verildiği gerekçesiyle temyiz talebinin reddine karar verilmiştir." şeklindedir.

Bu ek karara ilişkin olarak Yargıtay Hukuk Genel Kurulu öncelikle kararın kesinliği niteliğine yönelik inceleme ile değerlendirmesine başlamıştır.

“Bu bağlamda temyize konu karar ile ilişkili usul hükümleri gözden geçirilmelidir. 6100 sayılı HMK’nın 353. maddesinde Bölge Adliye Mahkemelerince duruşma yapılmadan verilecek kararlar sayılmış olup, 353/1-a-6. maddesinde ilk derece mahkemesince, tarafların davanın esasıyla ilgili olarak gösterdikleri delillerin hiçbiri toplanmadan veya gösterilen deliller hiç değerlendirilmeden karar verilmiş olması halinde, esasa ilişkin inceleme yapılmaksızın kararın kaldırılmasına kesin olarak karar verileceği düzenlenmiştir.

Anılan bu düzenleme ile bölge adliye mahkemesinin dosyayı ilk derece mahkemesine geri gönderme sebepleri, buna bağlı olarak bu yönde ve kesin nitelikli bir karar verilebilmesinin koşulları sayılmış olup öngörülen sebepler arasında, mahkemece belirtildiğinin aksine, “delillerin eksik toplanmasına” yahut “inceleme yetersizliğine” yer verilmemiştir.

Öte yandan HMK’nın 353/1-a-6 maddesinin, eksik delil toplanması veya delilin eksik incelenmesi halinde ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak dosyanın esas hakkında inceleme yapılmaksızın mahalline iadesini mümkün kıldığı şeklinde yorumlanması halinde, HMK’nın 371/1-ç bendine göre karara etki eden yargılama eksikliğinin bulunduğu durumlarda adli yargı teşkilatı içinde sadece Yargıtay’a tanınan eksik inceleme ve değerlendirme dayalı bozma yetkisine eşdeğer bir yetkinin bölge adliye mahkemesine de tanındığı sonucuna varılacaktır ki, herhalde, bu sonuca katılmak mümkün değildir.”

Yargıtay kararında da görülmektedir ki Yargıtay, kanun kapsamında sayılan ve makalenin başında yer verdiğimiz sınırlı sayıda olan istinafın geri gönderme kararının,

anılan hüküm kapsamında olmadığı takdirde, kesin hüküm teşkil etmeyeceğini açıkça kabul etmektedir.

İnceleme neticesinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2020/238 Esas 2022/1161 Karar sayılı kararı ile:

“Şu halde yukarıda yazılı kanun hükümleri ve yapılan açıklamalar doğrultusunda, eldeki davada ilk derece mahkemesince tarafların gösterdikleri delillerin hiç toplanmadığından veya hiç değerlendirilmediğinden bahsedilemeyecek olup, dava dosyasının esas incelenmeksizin ilk derece mahkemesine geri gönderilmesinin kanunda öngörülen gerektirici sebepleri bulunmamaktadır. Bu nedenle, her ne kadar kararın mahiyeti bu şekilde takdim edilmişse de, bölge adliye mahkemesince verilen kararın usuli anlamda bir geri gönderme kararı niteliğinde bulunmadığı açıktır.

Hal böyle olunca, buna bağlı olarak bölge adliye mahkemesince verilen kararın kesin olduğundan da söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, bölge adliye mahkemesinin davacı vekilinin temyiz talebinin reddine dair ek kararının bozularak kaldırılmasına karar vermek gerekmiştir.” şeklinde hüküm tesis etmiştir. [5]

Aynı yönde bir diğer karar Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 2019/5642 Esas 2019/10446 Karar sayılı karardır:

“Bölge Adliye Mahkemesince, gerekçesiz hüküm kurulduğu, davadan feragat eden davacılar bulunduğu halde bu hususta hüküm kurulmadığı ve eksik inceleme sebepleri ile İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına dosyanın İlk Derece Mahkemesine gönderilmesine HMK 353/1-a maddesi uyarınca karar verilmiş ise de, sayılan eksiklikler 353/1-a maddesinde belirtilen hususlar kapsamında değerlendirilemeyeceğinden bölge adliye

mahkemesinin verdiği karar kesin nitelikte olmayıp temyizi kabil nihai karar olduğundan...” [6]

4. Sonuç

Yargıtay kararlarından açıkça anlaşıldığı üzere, her ne kadar kanun lafzında kesin hüküm teşkil edeceği sayılan kararlar sayılmış olsa dahi hukuki yargılama sürecinin her aşamasında olduğu gibi, somut olaya ilişkin kesin hüküm teşkil eden geri gönderme kararının da itinayla ve tüm hususlar dikkate alınarak, kanunun lafzıyla ve gerekçesinde belirtilen amacıyla birlikte gözetilerek karar verilmelidir.

Kesin hüküm teşkil edecek kararın kanuna aykırı sübut bulduğu takdirde kesinlik teşkil etmesi bir yana; kanun amacının dışına çıkmış olunacağı, hukuka aykırı sonuç ve zararlar doğuracağı aşikardır. Bu durum Yargıtay kararlarında vurgulanmıştır.

Uygulamada zaman zaman geri gönderme sebebi teşkil edecek bir durum olmasına rağmen, Bölge Adliye Mahkemeleri tarafından kanaatimizce kanun lafzı geniş yorumlanarak, iş yükünün azaltılmaya çalışıldığı çabası öncelikli gözetilmekte ve hukuka aykırı geri gönderme kararları verilmektedir. Bu durumda isabetli olarak Yargıtay, söz konusu geri gönderme kararlarını kesin kabul etmemekte, bu kararları bozma yoluna gitmektedir.

Detaylı Bilgi için;
[Stj. Av. Feyza Bilgiç & Stj. Av. Melda İz](#)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

- 1.5235 Sayılı “Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun” Madde 33
2. T.C. Adalet Bakanlığı Hukuk Sözlüğü
3. Pekcanitez, Atalay, Özkes, Medeni Usul Hukuku s.496
4. BUDAK, Ali Cem, KARAASLAN, Varol, Medeni Usul Hukuku, 6. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022
5. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2020/238 Esas 2022/1161 sayılı kararı
6. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi 2019/5642 Esas 2019/10446 Karar sayılı kararı

E-DEVLET ÜZERİNDEN KİRA SÖZLEŞMELERİNİN YAPILMASI UYGULAMASI BAŞLADI

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından, kira sözleşmelerinin E-devlet üzerinden yapılmasına ilişkin yeni bir hizmetin sunulmaya başlanacağı duyurulmuş ve 04.11.2024 tarihi itibarıyla kira sözleşmelerinin E-devlet üzerinden akdedilmesi mümkün hale gelmiştir.

Bu doğrultuda, E-devlet üzerinden kiracılar ve kiraya verenler kira sözleşmelerini E-devlet sistemi üzerinden akdedebileceklerdir, ancak belirtmek gerekir ki şu aşamada kira sözleşmelerinin E-devlet üzerinden akdedilmesi şeklinde bir zorunluluk hali bulunmamaktadır.

E-devlet üzerinden kira sözleşmelerinin yapılabilmesi; kira sözleşmelerinin varlığının ispatı açısından fayda sağlamaktadır. Ayrıca E-devlet üzerinden yapılan kira sözleşmelerinin vergi anlamında da; vergi beyannameleri ve gelir vergisi takibinde kolaylık sağlamaktadır.

E-devlet üzerinden kira sözleşmesinin yapılabilmesi uygulamasındaki ilk aşama 04.11.2024 tarihinde başlamış olmakla birlikte, ilk aşamada on sekiz yaşını doldurmuş E-devlet kullanıcıları kira sözleşmelerini E-devlet üzerinden yapabilmektedirler. Kiraya veren tarafından sözleşmedeki bilgiler doldurulacak, kiracı ve kira sözleşmesine taraf kefil bulunmaktaysa üç gün içerisinde sözleşmenin onaylanmasıyla birlikte barkodlu bir kira sözleşmesi oluşacaktır.

Burada belirtmek gerekir ki, kiralanan taşınmaz üzerinde elbirliği mülkiyeti bulunmaktaysa tüm hissedarların onayının alınması gerekmektedir. Yine paylı mülkiyet bulunmaktaysa hissedarların çoğunluğunun onayının alınması gerekmektedir.

İkinci aşama olarak belirtilen aşamada ise, emlak danışmanlarının, kiracı veya kiraya veren tarafından yetkili kılınan kişilerin de sözleşmenin akdedilmesi bakımından sürece dahil edilebilmesi planlanmaktadır.

AİLE HEKİMLİĞİ SÖZLEŞME VE ÖDEME YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK YÜRÜRLÜĞE GİRDİ

30 Ekim 2024 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 9073 karar sayılı yönetmelik ile “Aile Hekimliği Sözleşme ve Ödeme Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” in yürürlüğe konulmasına 5258 sayılı Aile Hekimliği Kanununun 8’inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince karar verilmiştir.

Bu Yönetmelik bazı önemli değişiklikler yapılmış olup genel itibarıyla aleyhe olan bu değişikliklerden özellikle aile hekimlerini maaş tutarını etkileyecek yöndeki değişiklikler tepki çekmiştir.

Yönetmeliğin 5. maddesi ile Aile Hekimliği Sözleşme ve Ödeme Yönetmeliği’nin aile hekimi ödeme esasları başlıklı 18. maddesinde önemli değişikliklere gidilmiştir. İşbu madde ile kayıtlı kişi sayısı 4000 iken 3500’e düşürülmüştür.

Ayrıca 18. maddenin ikinci fıkrasının (a) bendine “Ancak son altı ayda birime müracaat etmeyen nüfus grupları için belirtilen katsayının yarısı esas alınır.” cümlesi eklenmiştir.

M.18/1-a hükmünün 12. alt bendin de değişikliği gidilmiş olup “ Yıl içerisinde aile hekimliği birimine kayıtlı kişilerin kamu, özel ve üniversite hastanelerde yapmış oldukları kişi başı hekime müracaat sayısının bir önceki yılın aynı dönem içerisinde yaptıkları kişi başı başvuru sayısına eşit olması ya da bu sayıdan düşük olması veya önceki 12 aylık dönemde kayıtlı kişilerin kişi başı tüm sağlık kurum ve kuruluşlarına müracaat sayısı 7 den az olması durumunda tavan ücretin %31,5’i”,Aile hekimliği birimi memnuniyet oranının altında olması halinde tavan ücretin %6,3’ü” , “ Aile hekiminin akılcı ilaç kullanım oranının il oranının altında olması halinde tavan ücretin %6,3’ü” oranında teşvik ödemesi yapılır denmiştir.

Bu son halde ise 16. madde değişikliği ile “ (12) numaralı alt bendin (v) ayrımına göre yapılacak teşvik ödemesinde; antibiyotik başta olmak üzere anti-enflamatuar, PPI gibi ila. Gruplarının yanı sıra yıllık, dönemlik, birim türü ve/veya bölgesel hedefler ve ödeme ağırlıkları Bakanlıkça belirlenir.” şeklinde detaylandırılmıştır.

Genel olarak aile hekimlerinin maaşlarında azalmaya sebep olacak işbu değişiklikler kamuoyunda tepki çekmiş olup Yönetmeliğin 14. maddesi uyarınca yürürlük tarihi 01.11.2024’tür.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/10/20241030-9.pdf>

MİRASIN REDDİNİN TASARRUFUN İPTALİ DAVASINA KONU OLUP OLMAYACAĞINA DAİR DEĞERLENDİRME

1. Giriş

Tasarrufun iptali davası, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun ("İİK") 277. ve devamında yer alan maddelerde düzenlenmiş olup söz konusu dava ile birlikte bağışlama tasarruflarının, aciz halinde yapılan tasarrufların ve zarar verme kastı ile yapılan tasarrufların iptali istenebilmektedir.

Bağışlama tasarrufları İİK m.278'de ivazsız tasarruflar olarak adlandırılmış ve bağışlama gibi olan tasarruflar sayılmıştır. Maddeye göre, evlat edinene evlatlık arasında yapılan ivazlı tasarruflar, akdin yapıldığı sırada, kendi verdiği şeyin değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği akitler ve borçlunun kendisine yahut üçüncü bir şahıs menfaatine kaydı hayat şartıyla irat ve intifa hakkı tesis ettiği akitler ve ölüncüye kadar bakma akitleri bağışlama gibi olup tasarrufun iptali davasına konu olabilmektedir.

İİK m.279'da ise, aciz halinde yapılan tasarrufların iptali düzenlenmiştir. Maddeye göre, borçlunun teminat göstermeği evvelce taahhüt etmiş olduğu haller müstesna olmak üzere borçlu tarafından mevcut bir borcu temin için yapılan rehinler, para veya mutat ödeme vasıtalarından gayri bir suretle yapılan ödemeler, vadesi gelmemiş borç için yapılan ödemeler ve kişisel hakların kuvvetlendirilmesi için tapuya verilen şerhler aciz halinde yapılan tasarruflar olup tasarrufun iptali davasına konu olabilmektedir.

İİK m.280'de de zarar verme kastından dolayı iptal düzenlenmiş olup malvarlığı borçlarına yetmeyen bir borçlunun, ala-

caklılarına zarar verme kastıyla yaptığı tüm işlemler, borçlunun içinde bulunduğu malî durumun ve zarar verme kastının, işlemin diğer tarafınca bilindiği veya bilinmesini gerektiren açık emarelerin bulunduğu hâllerde söz konusu tasarrufların iptal edilebileceği düzenlenmiştir. Ancak söz konusu işlemin gerçekleştiği tarihten itibaren beş yıl içinde borçlu aleyhine haciz veya iflas yoluyla takibin başlatılmış olması aranmaktadır.

Tasarrufun iptali davalarında, davaya konu hukuki işlem yaygın olarak; taşınmazların devri tasarrufu olmaktadır. İşbu yazımız ile birlikte borçlunun alacaklısına zarar verme amacıyla mirası reddetmesinin tasarrufun iptali davasına konu olup olamayacağı değerlendirilmektedir.

2. Mirasın Reddi Tasarrufu, Tasarrufun İptali Davasına Konu Olabilir Mi?

Mirasın reddi müessesinin tasarrufun iptali davasına konu olup olmayacağına cevabını tespit edebilmek için öncelikle mirasın reddi ve tasarrufun iptali davasındaki iptale tabi tasarruf kavramlarının irdelenmesi gerekmektedir.

2.1. Mirasın Reddi Kavramı

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun ("TMK") 599. maddesi gereğince mirasçılar, miras bırakanın ölümü ile birlikte mirası bir bütün olarak, kanun gereğince kazanırlar. Kanunda yer alan bütün olarak ifadesi, mirasın aktif ve pasif devrolunması anlamına gelmektedir. Yani, miras bırakanın borçları da terekeye dahil olup mirasçılara borçlarının da geçmesi söz konu-

dur. Ek olarak mirasçılar, terekede yer alan borçlardan; tereke ile sınırlı olarak sorumlu olmayıp kendi malvarlıkları ile de sorumludurlar.

Mirasın reddi borca batık bir terekenin olması halinde, mirasçılarının borcu devralmaması adına düzenlenmiş bir kurumdur. Ne var ki, aşağıda izah olunacağı üzere; mirasın reddi müessesesi alacaklısına zarara uğratma kastıyla mirasçılar tarafından da gerçekleştirilebilmektedir.

2.2. Tasarrufun İptali Davasında İptale Tabi Tasarruflar

Giriş bölümünde de izah olunduğu üzere, iptale tabi tasarruflar İİK m.278, 279 ve 280'de üç ayrı başlık altında sayılmıştır. Ancak belirtmek gerekir ki, kanunda iptale tabi tasarruflar bakımından kesin sınırlar çizilmemiş olup genel bir tanımlama yapılmıştır. Ek olarak İİK m.281'de "*Mahkeme, iptal davalarını basit yargılama usulü ile görüp hükme bağlar ve bu davalara mütaallik ihtilafları hal ve şartları gözönünde tutarak serbestçe takdir ve halleder.*"

şeklinde hüküm bulunmakla birlikte hâkime hal ve şartları serbestçe takdir yetkisi verilmiştir. İşbu sebeple tasarrufun iptali davasında, iptale tabi tasarrufların sınırlı olduğunu söylemek mümkün değildir.

Belirtildiği üzere, tasarrufun iptali davalarında; bağışlama tasarruflarının, aciz halinde yapılan tasarrufların ve zarar verme kastı ile yapılan tasarrufların iptali istenebilmektedir.

Belirtmek gerekir ki İİK m.280'de düzenlenen iptal sebepleri İİK m. 278 ve 279'da düzenlenenlere göre daha kapsamlıdır. "İşbu sebeple İİK m. 280'e göre iptal davası açılacağı zaman yalnızca alacaklının zarar görmesi yeterli görülmeyp borçlunun ayrıca zarar verme kastı aranmıştır." [1]

2.3. TMK m.617 Uyarınca Mirasçıların Alacaklılarının Korunması Müessesesi

TMK m.617/1'de yer alan "Malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse; alacaklıları veya iflâs idaresi, kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler" hükmüyle birlikte, borçlu durumda olan mirasçının, alacaklılarına zarar verme kastıyla mirası reddetmesi ihtimalinde; mirasın reddi işlemine karşı iptal davası açılabileceği düzenlenmiştir.

İşbu düzenlemede yer alan iptal davası da tıpkı tasarrufun iptali davasında olduğu gibi, borçlunun alacaklılarını zarara uğratma kastı sebebiyle mirası reddetmesinin üzerine ikame edilebilmektedir.

2.4. Mirasın Reddi Tasarrufun İptali Davasına Konu Olabilir Mi?

Mirasın reddi, mirasçıların borca batık olan terekeyi devralmalarının önlenmesi amacıyla getirilmiş bir müessesedir. Zira mirasçılar terekeyi aktif ve pasifiyle devralmakla birlikte terekede yer alan borçlara karşı malvarlıklarıyla birlikte borçlu olmaktadır.

Ancak bazı hallerde mirasçıların alacaklılarına zarar verme kastıyla mirasın borca batık olmaması ihtimalinde dahi reddettiği görülmektedir. Zira borçlu ve mirasçı olan kişi tarafından mirasın reddedilmesiyle birlikte; terekede yer alan aktifler, genellikle borçlunun yakınlarına geçmekte olup borçlu mirasçılar söz konusu aktifleri örtülü bir şekilde kullanabileceklerdir.

Borçlu mirasçı olan kişi tarafından miras reddedilmez ise kendi payına düşen aktifin alacaklılar tarafından tahsil edilmesi mümkün olabilecektir.

Bu sebeple alacaklının haklarının korunması açısından mirasın reddi tasarrufun iptali davasına konu olabilmektedir.

Zira Yargıtay da borçlunun; mirası, alacaklısını zarara uğratma kastıyla reddetmesi halinde, mirasın reddi işleminin tasarru-

fun iptali davasına konu olabileceği görülmektedir.

Nitekim Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin 24.04.2017 T. 2014/21622E. 2017/4442K. sayılı kararı;

"Birleşen dava, İİK'nun 277 ve devamı maddeleri gereğince açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir.

Kural olarak mirasın reddi bağışlama sayılmaz. Ancak borçlunun alacaklılarına zarar verme kastıyla mirası reddetme işlemi tasarrufun iptali davasına konu olabilmektedir. Mirasın reddine dair işlem ile terekenin açılmasıyla borçlunun aktifine geçecek olan mal para vs. değerler karşılıksız olarak diğer mirasçılara geçeceğinden borçlunun mirasın reddine ilişkin tasarrufu diğer iptal koşullarının oluşması halinde İİK'nun 277 ve devamı maddeleri uyarınca iptale konu olabilecek tasarruflardandır.

Dolayısıyla davacının talebi mirasın reddine ilişkin tasarrufun iptaline yönelik olduğundan, dava ön koşulları yönünden dosyanın incelenmesi varlığı halinde dava konusu mirasın reddine ilişkin tasarrufun İİK'nun 277, 278, 279 maddeler gereğince iptale tabi olup olmadığının değerlendirilmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken, davanın TMK'nun 617 maddesinde düzenlenen mirasın reddinin iptali davası olarak nitelendirilmesi ve süre yönünden reddi isabetli görülmemiştir. ...(2) nolu bentte açıklanan nedenlerle temyiz itirazlarının kabulü ile birleşen davaya ilişkin hükmün BOZULMASINA," [2] şeklinde dir.

Yine Yargıtay 7. Hukuk Dairesi'nin 2021/6526E. 2021/4245K. 23.12.2021 tarihli ilamı;

"Davacı vekili, müvekkilinin davalıdan 30.07.2004 düzenleme, 30.09.2004 vade

tarihli ve 5000TL bedelli bono nedeniyle derdest Tavas İcra Müdürlüğü'nün 2013/272 Esas sayılı takip dosyası kapsamında alacaklı olduğunu, davalının borca yeter malvarlığının olmadığını, davalının mirası ve annesi 28.04.2013 tarihinde ölen Ayşena Otru'nun mirasını Tavas Sulh Hukuk Mahkemesinin 2013/361 Esas, 2013/433 Karar sayılı dosyasında reddettiğini, davalının mirası reddinin kötü niyetli olduğunu, terekeye konu taşınmazları kullandığını belirterek mirası reddin iptalini istemiştir. Davacı vekili 24.06.2015 tarihli islah dilekçesi ile, davalının icra dosyasında aciz halinin açık olduğunu, davayı Türk Medeni Kanununun mirasın reddi hükümlerine göre açmış olmalarına karşın dava sebebini İcra İflas Kanununun 277. maddesi uyarınca tasarrufun iptali olarak islah ettiklerini, davalının mirasın reddinin İcra İflas Kanununun 278. maddesinde düzenlenen ivazsız tasarruf niteliğinde olduğunu belirterek mirasın reddine ilişkin tasarrufunun iptalini istemiştir...

Mahkemenin davanın reddine dair verdiği karar, Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 24.12.2020 tarih, 2017/420 Esas, 2020/8832 sayılı Kararı ile, tasarrufun iptali niteliğindeki davada İcra İflas Kanununun 277 ve devamı maddelerinde belirtilen koşulların değerlendirilmesi gerektiği vurgulanarak bozulmuştur.

Mahkemece bozma ilamına uyulmasına dair ara karar verilmiş ve dava reddedilmişti.

Davacı vekili, hükmü temyiz etmiştir... Davanın Türk Medeni Kanunu'nun 617. maddesi kapsamında açılan bir dava niteliğinde olduğu düşüncesi ile reddedilmesi özel kanun niteliğinde olan İcra İflas Kanununun sözü edilen maddeleri karşısında isabetli görülmemiştir...Açıklanan nedenlerle hükmün BOZULMASINA..." [3] şeklindedir.

Aynı yönde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2010/596 E., 2010/641 K. sayılı 08.12.2010 tarihli kararı;

"Davacı vekili dava dilekçesinde müvekkilinin davalılardan S.... D.... 'dan olan alacağı için hakkında icra takibi başlattıklarını, alacağın bir kısmını tahsil ettiklerini, alacaklarının büyük bir kısmını ise tahsil edemediklerini, borçlu davalının aciz halde olduğunu; ancak, borçlunun annesinden kalan mirası, alacaklılardan mal kaçıрма amacı ile reddettiğini öne sürerek İzmir 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2008/831-891 sayılı dosyası üzerinden yapılan mirasın reddine dair tasarrufun iptalini ve kendilerine cebri icra yapma yetkisini verilmesini talep etmiştir.

Mahkemece iptale tabi bir tasarrufun bulunmaması; ayrıca, mirasın reddinin iptaline dair bir davanın da açılmaması nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir. [...] davanın reddine karar verilmiş olması doğru bulunmadığı gibi kabule göre de Medeni Yasanın öngördüğü koşullar oluşmadan mirasın reddine dair işlemin terekenin açılmasıyla borçlunun aktifine geçecek olan mal, para vs. değerlerin karşılıksız olarak diğer mirasçılara geçişini sağlayacak oluşundan, koşullarının varlığı halinde İİK.nun 277 ve devamı maddeleri uyarınca iptale konu olabilecek tasarruflardan olduğu halde mirasın reddi işleminin iptale tabi tasarruf olarak kabul edilmemesi de doğru bulunmamıştır...)

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır." [4]

şeklinde.

Alıntılanan Yargıtay kararlarından da görüleceği üzere, borçlu mirasçı tarafından, alacaklısını zarara uğratma kastıyla, mirasın reddedilmesi halinde söz konusu mirasın reddi işlemi İİK m.277 vd. uyarınca tasarrufun iptali davasında iptale tabi tasarruflardandır.

İşbu sebeple alacaklılarını zarara uğratma kastıyla mirası reddeden borçlu aleyhine, tasarrufun iptali davasının diğer şartlarının gerçekleşmesi halinde İİK m.277 vd. uyarınca tasarrufun iptali davası ikame edilebilecektir.

3. Sonuç

Mirasın aktifyle ve pasifiyle bir bütün olarak mirasçılara geçmesi neticesinde, mirasçılardan borca batık olan terekeyi devralmaması amacıyla mirasın reddi müessesesi hukukumuzda bulunmaktadır.

Ancak mirasçılar tarafından bazı hallerde alacaklılarına zarar verme kastıyla, terekenin borca batık olmaması ihtimalinde dahi mirasın reddedilmesi söz konusu olabilmektedir.

Bu noktada İİK m.280'de hüküm altına alınan zarar verme kastından kaynaklanan iptal sebebiyle, borçlu tarafından gerçekleştirilen mirasın reddi işlemi tasarrufun iptali davasına konu olabilmektedir.

Detaylı Bilgi için;
[Av. Umut Alperen Öztürk](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Sezgin S. Tasarrufun İptali Sebepleri, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, c.2, s.1 sf.144
2. Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'nin 24.04.2017 T. 2014/21622E. 2017/4442K.
3. Yargıtay 7. Hukuk Dairesi'nin 2021/6526E. 2021/4245K. 23.12.2021 tarihli ilamı
4. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2010/596 E., 2010/641 K. sayılı 08.12.2010 tarihli kararı

İPTAL DAVASI DA TIPKI TASARRUFUN İPTALİ DAVASINDA OLDUĞU GİBİ, BORÇLUNUN ALACAKLI-LARINI ZARARA UĞRATMA KASTI SEBEBİYLE MİRASI REDDETME-SİNİN ÜZERİNE İKAME EDİLE-BİLMEKTEDİR.

BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ'NİN ANAYASA MAHKEMESİ KARARINA UYMAMASI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

1. Giriş

Bir mahkemenin verdiği bağlayıcı nitelikteki bir kesin hükmün daha sonra diğer mahkemeler veya kamu gücünü kullanan diğer bir devlet organı tarafından işlevsiz hâle getirilmesi, adil yargılanma hakkının sağladığı güvenceleri de ortadan kaldırıır.

Anayasa'nın 153. maddesinin son fıkrasında Anayasa Mahkemesi kararlarına uyma ve bu kararları değiştirmeksizin yerine getirme hususunda yasama, yürütme ve yargı organları ile idare makamlarına herhangi bir takdir yetkisi tanınmamış veya bu konuda bir istisnaya yer verilmemiştir.

Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 31. Hukuk Dairesi'nin 2024/623 E. 2024/862 K. sayılı 17.10.2024 tarihli kararı, aynı dosya kapsamında Anayasa Mahkemesi'nin 2024/2267 başvuru numaralı 21.12.2027 tarihli kararını ihlal eder nitelikte olup, bu karar ile başta Anayasa'nın 2.maddesi ile güvence altına alınmış hukuk güvenliği ilkesinin gerekliliklerine uyulmamıştır. Söz konusu karar Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcı niteliğini sorgulamıştır.

Bu yazıda öncelikle söz konusu dosya açıklanacak, daha sonrasında ise Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 31. Hukuk Dairesi'nin 2024/623 E. 2024/862 K. Sayılı 17.10.2024 tarihli kararının oluşturulduğu hak ihlalinin daha iyi anlaşılması için Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuru yoluna ilişkin bilgiler verilecektir.

2. Dava Süreci

Davacı, taraflar arasında imzalanmış sözleşme kapsamında, alacağının davalıdan

geç tahsil edilmesi nedeniyle uğradığı munzam zararın tazmin edilmesi talebiyle dava açmıştır. Ankara 7. Asliye Hukuk Mahkemesi 20.04.2005 tarihinde asıl davanın kabulü ile 500 TL'nin için tasfiye tarihi olan 09.06.1988 tarihine kadar yasal faiziyle birlikte davalı idareden alınarak başvurucağı verilmesine karar vermiştir. Mahkeme, birleşen davanın ise zamanaşımını nedeniyle reddine karar vermiştir.

Karara karşı temyiz kanun yoluna gidilmiş olup Yargıtay kararıyla hükmün bozulmasına karar verilmiştir. Yargıtay kararında 818 sayılı mülga Kanun'un 105. maddesine göre, alacaklının uğradığı zararın geçmiş günler faizinden fazla olduğu takdirde borçlunun -kendisine bir kusur yüklenmedikçe- zararı karşılamakla yükümlü olduğu belirtilmiştir.

Yargıtay Dairesi'ne göre somut olayda çözümlenmesi gereken sorun, davacının tahsil ettiği temerrüt faizini aşan bir zararının oluşup oluşmadığıdır.

Bu kapsamda Daire, davacı Şirketin munzam zararı somut delillerle ispat etmesi gerektiğini kabul etmiştir.

Yargıtay Dairesinin bozma kararı sonrasında dosya ilk derece mahkemesine gitmiş ve Ankara 7. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2008/145E. ye 2011/544 K. sayılı 28.12.2011 tarihli kararı;

"... bilirkişi raporlarına göre davacının yaptığı iş nedeniyle davacıya ödenen temerrüt faizlerinden fazla munzam zararının ispatlanmadığı anlaşılmalıdır, alınan rapor ve ek raporların kapsamına göre de davacıya ödenen faizlerden fazla munzam zarar hesaplanmasına esas alınabilecek faizin yani zararın tespit edilememesine nazaran mahkememizin 1999/22 Esas sayılı dosyasında evvelce hükmedilen 500 TL'lik munzam zararında bulunmadığı sonucuna varıldığından esas davanın ve birleşen dosyadaki munzam zarara dair kalemleri ihtiva eden davanın reddine karar vermenin doğru olacağı sonuç ve kanısına varılmıştır..."

şeklinde olmuştur.

Davacı tarafından temyiz edilen hüküm, Yargıtay'ın ilamıyla 25.12.2012 tarihinde onanmıştır. Davacının karar düzeltme istemi de aynı Yargıtay Dairesi tarafından 26.12.2013 tarihli karar ile reddedilmiştir.

Bunun üzerine davacı 1995 yılından beri süren bu süreç sonucunda Ankara 7. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2008/145E. 2011/544 K. sayılı kararının sonuçlarının kaldırılması için 20.02.2014 tarihinde mülkiyet hakkı ve makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan inceleme neticesinde; makul sürede yargılama hakkının ihlal edildiğine oybirliği ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ise oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Bu doğrultuda kararın örneği mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarını ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapmak üzere Ankara 7. Asliye Hukuk Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin mülkiyet hakkı ihlaline ilişkin vermiş olduğu emsal niteliğindeki kararının ilgili kısmı şöyledir.:

"76. Yukarıda da değinildiği üzere Anayasa Mahkemesinin daha önce gerek norm denetimi kapsamında gerekse de bireysel başvuru kapsamında verdiği çeşitli kararlarında alacakların da mülkiyet hakkı kapsamında olduğu, devlet tarafından alacakların geç ödenmesi hâlinde enflasyon oranları altında olmayan bir faiz ödenmesinin gerek bireyin hakları gerekse de kamu düzeni bakımından önem taşıdığı belirtilmiştir (bkz. §§ 71-73). Anayasa Mahkemesi bu bağlamda kişilerin mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen alacaklarının kamu kurumlarınca makul olmayan bir sebeple geç ödenmesi yüzünden değer kaybına uğratılmasının mülkiyet hakkının ihlaline yol açtığını kabul etmiştir (bkz. § 73).

...

80. Diğer taraftan kural olarak kişilerin kamudan olan alacaklarının herhangi bir yargısal sürece veya icra takibine gerek olmadan ödenmesi beklenir. Somut olayda ise başvurucağı alacağının geç ödenmesinin makul bir gerekçesi mevcut olmadığı gibi, derece mahkemelerinin geriye dönük olarak tespit ettiği başvurucağı alacağının kamu makamlarının ancak yapılan yargılama sonucu ödeyebileceği ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle yine kamu makamlarının yarar sağlamış olduğu anlaşılmaktadır.

81. Sonuç olarak başvuruçunun mülkiyet hakkı kapsamındaki alacağının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılarak ödendiği anlaşıldığından başvuruçuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediği kanaatine varılmıştır. Bu tespite rağmen derece mahkemelerinin başvuruçunun zarara uğradığını ayrıca ispatlaması gerektiği yönündeki katı yorumu nedeniyle somut olay bakımından kamunun yararı ile başvuruçunun mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengenin başvuruçuyu aleyhine bozulduğu değerlendirilmiştir."

Anayasa Mahkemesi'nin 2014/2267 Başvuru Numaralı, 21.12.2017 tarihli kararı sunucunda dava ilk derece mahkemesinden yeniden görülmüş ve Ankara 7. Asliye Hukuk Mahkemesi 2022/27 E., 2024/277 K. sayılı 16.05.2024 tarihli ilamı:

"Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesi hüküm bölümünün C maddesinin (kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mahkememize gönderildiği) göz önüne alınarak yargılama yapılmıştır.

...hükme esas alınan bilirkişi raporuna göre; davacının, davalıdan talep edebileceği varsa munzam zarar miktarının 10.652.075,80-TL olduğu anlaşıldığından, tüm bu gerekçe ile aşağıda yazıldığı gibi karara varılmıştır."

şeklinde olmuştur.

Bu karara karşı her iki taraf da istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bunun üzerine Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 31. Hukuk Dairesi 2024/623 E., 2024/862 K., 17.10.2024 tarihli:

"Dava konusu somut olaydaki çözümlenmesi gereken hukuki sorun; temerrüt faizini aşan bir zararın mevcut olup olmadığıdır. Yüksek enflasyon, dolar kurundaki artış, serbest piyasadaki faiz oranlarının yüksek oluşu davacıyı ispat yükünden kurtarmaz. Zira; davacı para alacağını zamanında alması halinde ne şekilde kulanacağını kanıtlayamamıştır. Ayrıca alacaklı, uğradığı zararın kendisine ödenen temerrüt faizinden fazla olduğunu ispat etmek zorundadır. Soyut enflasyonun ya da bankalarda mevduat için ödenen faizin temerrüt faizinden yüksek oranda olması, munzam zararın gerçekleştiği ve kanıtlandığı anlamına gelmez. Burada davacının kanıtlanması gereken husus enflasyon ve

mevduat faizinin yüksekliği gibi genel olgular değil, kendisinin şahsen ve somut olarak geç ödemededen dolayı zarar gördüğü keyfiyettir.

...

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2021/5036 Esas-2023/847 Karar ve HGK 20204-530 Esas- 2022/ 524 Karar sayılı kararlarında

"Anayasa Mahkemesi'nin hak ihlali kararı vermesinin başlı başına munzam zarar oluşturduğunu göstermeyeceği, davacının faizi aşan zararları olduğunu ve zararın miktarını, diğer bir anlatımla munzam zararın ne şekilde oluşturduğunu somut olarak ispatlaması gerektiği" belirtilmiştir. Bu itibarla mahkemeye Yargıtayın söz konusu son dönem içtihatları çerçevesinde davacının "somut zarar ispatı koşulunu" sağlayıp sağlayamadığı irdelenerek hasil olacak sonuç doğrultusunda hüküm kurulması gereklidir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle eksik inceleme ve değerlendirmeye yazılı şekilde hüküm kurulması isabetli olmadığından, taraf vekillerinin istinaf başvurusunun esas incelenmeksizin kabulüne, mahkeme kararının HMK'nın 353/1-a.6 maddesi gereğince kaldırılmasına, dosyanın Dairemiz kararına uygun şekilde incelenip karara bağlanması için karar veren mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir."

şeklindeki kararıyla Ankara 7. Asliye Hukuk Mahkemesi 2022/27 E., 2024/277 K. sayılı 16.05.2024 tarihli, 13 yıl öncesine ait karara geri dönülerek Anayasa Mahkemesi'nin kararı ihlal edilmiştir. Zira Anayasa Mahkemesi, dosya kapsamında kendisine yapılan başvuru sonucunda kişilerin kamudan olan alacaklarının herhangi bir yargısal sürece veya icra takibine gerek olmadan ödenmesinin beklenildiğini; somut olayda ödemenin beklenmesi için makul bir gerekçenin olmadığını; enflasyon karşısında alacağın değer kaybına uğradığının ise bariz olduğunu, bu sebeple munzam zararın tazmini için başvuruçunun zarara uğradığını ayrıca ispatlaması gerekmediği sonucuna varmıştır. Bölge Adliye Mahkemesi ise Anayasa Mahkemesi kararını ihlal ederek Yargıtay içtihatlarını esas almış, davacının munzam zararının ne şekilde oluşturduğunu ispatlanması gerektiğine karar vermiştir.

Anayasa Mahkemesince verilen kararların niteliği göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu Bölge Adliye Mahkemesi kararı ile başta hukuk güvenliği olmak üzere birçok anayasal düzenleme ihlal edilmiştir.

3. Anayasa Mahkemesi Kararlarının Niteliği

1982 Anayasasının 153. maddesi Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi kararlarının önemine ve hukuki sonuçlarına ilişkin çok net hükümler içermektedir. İlgili maddenin 6. fıkrası:

" Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar."

şeklinde olup, oldukça nettir. Maddede geçen ifadeler ile Anayasa Mahkemesi'nin kararlarının özellikleri ve bağlayıcılığı ifade edilmiştir.

3.1. Kararların Kesin Olması

Anayasa'nın 153. maddesinin ilk fıkrasında Anayasa Mahkemesi kararlarının kesin olduğu belirtilmiştir. Bilindiği üzere, yargı kararlarının kesinliği kararın şekli anlamda kesinliği ve maddi anlamda kesinliği olarak ikiye ayrılmaktadır. Söz konusu hükümde, Anayasa Mahkemesinin Kararlarının kesinliğinden kasıt kararların şekli anlamda kesinliğidir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi kararlarına karşı gidilebilecek bir itiraz, temyiz yahut karar düzeltme gibi bir olağan kanun yolu bulunmamaktadır.

3.1.1. Anayasa Mahkemesi'nin Bireysel Başvuru Kararlarının Kesinliği

Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuru sonucunda vermiş olduğu kararlar ise hem şekli hem maddi açıdan kesindir. Bireysel başvuru yolunda verilen ihlalin varlığı veya yokluğu ile ihlalin varlığı halinde bunların giderilmesi yönünde verilen kararların maddi anlamda kesinliği, mahkemenin ihlalin varlığı veya yokluğuna dair tespitinin içeriksel olarak kesinleştiğini göstermektedir. Bireysel başvuru kararlarının şekli anlamda kesinliği ise yukarıda açıklandığı üzere, karara karşı başvurulacak bir kanun yolunun olmadığı anlamına gelmektedir.

3.2. Kararları Gerekçeleştirme Yükümlülüğü

Anayasa'nın 141. maddesinde, diğer tüm yargı kararları gibi Anayasa Mahkemesi kararlarının da gerekçeli olması zorunludur. Bu kural keyfi nitelikte olmayıp, özellikle Anayasa Mahkemesi için zorunlu tutulmuştur. [1] Bu durum hukuk devletinin mutlak bir gerekliliğidir.

ÖNEMLİ

Nitekim Anayasa'nın 90. maddesi ile ulusal hukuka aktarılan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, adil yargılanma ilkesi çerçevesinde mahkemelerin gerekçe gösterme görevini düzenlemektedir.

Gerekçesiz verilen bir karar bu manada adil yargılanma hakkını zedeleyecek, temel hak ve özgürlüklere aykırı bir durum meydana gelecektir. [2]

3.3.Kararların Bağlayıcı Etkisi

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası'nın 153. maddesinin son fıkrası;

"Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar."

şeklinde olup AYM kararlarının bağlayıcılığı açıkça ortaya konulmuştur. Bu konu 6216 sayılı Anayasa Mahkemelerinin Kuruluş ve Usulleri Hakkında Kanun ile de düzenlenmiştir. Bu kanunun 66. maddesinin ilk fıkrası;

"Mahkeme kararları Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar."

şeklinde olup dolayısıyla Anayasa Mahkemelerinin Kuruluş ve Usulleri Hakkında Kanuna göre de Anayasa Mahkemesi kararları bir mahkeme kararı olarak bağlayıcıdır.

3.3.1. Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuru Kararlarının Bağlayıcı Etkisi

Anayasa Mahkemesi'nin ihlal kararları, bir mahkeme kararı olarak bağlayıcıdır. Bu durum en başta Anayasa Mahkemesinin bir mahkeme olmasından kaynaklıdır.

Zira bağlayıcı olmayan bir kararın mahkeme kararı olmasının bir manası yoktur.

Bu durumun gerekçesinin doktrinde bir kesim Anayasanın 153.maddesinin son fıkrasına dayandırmaktayken [3] bir kesim yazarlarsa bireysel başvuru kararlarının bağlayıcılık konusunda 153. maddeye dayanılması, kararların etkisi konusunda da bu maddeye dayanılması gibi bir neticeyi doğuracağından ve bireysel başvuru yolunun daha sonradan Anayasaya eklenen bir kurum olduğundan yola çıkarak bireysel başvuru kararlarının bazı açılardan 153. maddeye dahil edilmemesi gerektiğini düşünmektedir. [4]

Sonuç itibarıyla gerekçeleri farklı olsa da her iki görüşe göre de Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kararları bağlayıcıdır.

Öte yandan, her bir bireysel başvuru sonucunda verilen karar, başvuru sahibini ve ilgili tarafları bağlayıcı niteliktedir. [5]

Ancak gerekçe teşkil eden hukuki mülaahalar genel niteliktedir.

Bu nedenle bireysel başvuru kararlarının gerekçesi herhangi bir özel davanın konusu ile sınırlı olmayıp, uygulamada benzer durumlara hukuk kaynağı olarak uygulanabilmektedir.

Dolayısıyla Anayasa Mahkemesi'nin bir genel mahkeme kararının anayasaya aykırı olup olmadığı konusundaki görüşü, sadece kararın görüldüğü mahkemeyi değil, diğer mahkemeleri de bağlayan bir hukuk doktrini oluşturmaktadır.

Bu açıdan bakıldığında, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kararlarının gerekçesinin bağlayıcı içtihat teşkil ettiği söylenebilir. [6]

Nitekim 28. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulununun 20/1/2016 tarihli ve E.2016/23, K.2016/60 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...bireysel başvuru üzerine Anayasa Mahkemesince hak ihlalinin bulunduğu belirtilerek yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi durumunda bu karara uyulması zorunlu olmakla birlikte, diğer davalarda ihlal kararına uyulmasını zorunlu kılan yasal bir düzenleme bulunmamaktadır."

Ancak, Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerden birinin ihlal edildiğini tespit eden hak ihlali kararlarının tarafları, konusu ve sebepleri aynı olan diğer davalarda göz önünde bulundurulmaması, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı kuralını da içeren ve Anayasanın 2'nci maddesinde yer verilen Hukuk Devleti ilkesi ile evrensel hukuk kurallarına aykırılık teşkil edecektir."

Sonuç olarak 1982 Anayasası ile bu konuya ilişkin yapılan düzenlemeler ve diğer sair mevzuatlar ile devletin tüm erklerinin Anayasa Mahkemesi kararları ile bağlı olduğunu açıkça belirtmiştir.

Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 28.04.2015 tarihli ve 469-132 sayılı kararı şöyledir:

"Bilindiği üzere Anayasanın 148. maddesi uyarınca herkesin Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunma hakkı bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesinin diğer kararları gibi bireysel başvuruları inceleyen Bölüm kararları da yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlamaktadır. Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin emsal nitelikteki bu kararı karşısında mevcut içtihatların yeniden gözden geçirilmesi gerekmiştir." şeklinde açıklanmış üzere Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı ve içtihadı anlamda yol gösterici niteliği tartışmasıdır..."

Görüldüğü üzere, Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kararlarının bağlayıcılığı Yüksek Mahkeme kararlarında da şüpheye yer bırakmayacak şekilde kabul edilmiştir.

4. Bireysel Başvurularda "Yeniden Yargılama" ya İlişkin Karar

Bu içeriğe konu somut olayda Anayasa Mahkemesi 2014/2267 Başvuru Numaralı, 21.12.2017 tarihli kararının hüküm kısmında ilgili kısmı;

"Açıklanan gerekçelerle;

...

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE M. Emin KUZ ve Kadir ÖZKAYA'nın başvuru ile OYÇOKLUĞUYLA,

...

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 7. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2008/145, K.2011/544) GÖNDERİLMESİNE OYBİRLİĞİYLE,... karar verildi."

şeklinde olup hükümde geçen, kararın yeniden yargılama yapılması için ilk derece mahkemesine gönderilmesine ilişkin ibare, ilk derece mahkemesine Anayasa Mahkemesi'nin tespit etmiş olduğu ihlali Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen doğrultuda giderme yükümlülüğü getirmektedir. Bu doğrultuda ilk derece mahkemesi kararını inceleyen Bölge Adliye Mahkemesi'nin de bu yükümlüğe tabi olduğu rahatlıkla söylenebilecektir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesi'nin ihlalin varlığı sebebiyle verdiği "yeniden yargılama" kararı usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kavramından farklı bir kavramdır.

Bu doğrultuda ilk derece mahkemesi, dosya önüne geldiğinde ilk olarak ihlale yol açan kararını kaldırmalıdır. Sonrasında ise Anayasa Mahkemesi tarafından tespit edilen ihlalin sonuçlarını gidermek için gereken incelemeleri yapmalı ve karar vermelidir. Bu hususlarda ilk derece mahkemesinin bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Bu durumlar Anayasa Mahkemesi kararından sonra davayı gören ilk derece mahkemesi için geçerli olduğu gibi Bölge Adliye Mahkemeleri ve Yargıtay için de elbette geçerli olacaktır.

Anayasa Mahkemesi, 20214/8875 Başvuru Numaralı 03.04.2014 tarihli Mehmet Doğan Başvurusunda, yeniden yargılama kavramını şöyle açıklamıştır:

"6216 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle işaret edilen yeniden yargılama kavramı, ilgili usul kanunlarında düzenlenen yargılamanın yenilenmesi kurumundan belli yönlerden farklılık taşımaktadır. Kuşkusuz ki Anayasa Mahkemesinin yeniden yargılamaya hükmettiği durumlarda da derece mahkemesi kesin hükme bağlanmış bir uyuşmazlığı yeniden ele almaktadır.

...

Zira ihlal kararı verilen hallerde yargılamanın yenilenmesinin gerekliliği hususundaki takdir derece mahkemelerine değil ihlalin varlığını tespit eden Anayasa Mahkemesine bırakılmıştır. Derece mahkemesi Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirttiği doğrultuda ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür. (p.59)"

Dolayısıyla bu yazıya konu somut olayda ilk derece mahkemesi her ne kadar Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda ihlalin sonuçlarını gidermeye yönelik bir karar vermiş olsa da bu karar, Bölge Adliye Mahkemesi kararıyla Anayasa Mahkemesi kararını ihlal edecek nitelikte bir gerekçe ile kaldırılmıştır.

Zira Anayasa Mahkemesi kararı, somut olayda davacıya munzam zarara ilişkin ayrıca bir ispat külfeti getirilmesinin adil olmadığına ilişkin tespitler yapmışken, Bölge Adliye Mahkemesi tam tersi bir şekilde munzam zararın tespiti için ispat koşullarının sağlanması gerektiği ve bunun söz konusu davada gerçekleşmediği gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararını

kaldırmıştır. Bölge Adliye Mahkemesinin kararında aynı zamanda Anayasa Mahkemesi kararıyla farklı yönde olan Yargıtay kararları gerekçe gösterilmiştir. Ancak söz konusu kararların davada gelinen aşamada değerlendirilmesi mümkün değildir.

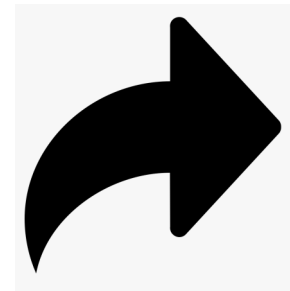
Zira ortada bir Anayasa Mahkemesi ihlal tespiti ve yeniden yargılama kararı söz konuyken yukarıda da açıklandığı üzere, Bölge Adliye Mahkemesinin Yargıtay kararlarını gerekçe göstererek bu doğrultuda takdir yetkisini kullanması mümkün değildir.

Peki Bölge Adliye Mahkemesi'nin bağlayıcı nitelikteki söz konusu Anayasa Mahkemesi kararına uymamasının sonuçları ne olacaktır?

5. Anayasa Mahkemesi'nin Bireysel Başvuru Kararlarının Uygulanmamasının Sonuçları

Öncelikle belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesi kararlarının yerine getirilmemesi Anayasa'nın 153. maddesindeki Anayasa Mahkemesi kararlarının yasama, yürütme ve yargı organları, idari makamlar, gerçek ve tüzel kişiler tarafından bağlayıcı olduğunu ifade eden hükme ve Anayasa'nın 138. Maddesindeki yasama, yürütme, yargı organlarının mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğuna dair hükme aykırılık teşkil eder.

Aynı zamanda hiç kuşkusuz Anayasa Mahkemesi kararlarının etkili bir şekilde uygulanması bireysel başvuru hakkının ayrılmaz bir parçasıdır. Anayasa'nın 148. maddesi ile ilgili maddedeki şartları yerine getiren herkese bireysel başvuru yoluna başvurma hakkı getirilmiş olup Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kararlarının icra edilmemesi söz konusu maddeye de aykırılık teşkil eder.

Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin 2023/99744 başvuru numaralı Şerafettin Can Atalay Başvurusu (3) üzerine 21.12.2023 tarihinde, AYM tarafından daha önce tesis edilen bireysel başvuru kararı sonrasında Yargıtay 3. Ceza Dairesi'nin "Anayasa Mahkemesi kararına uyulmamasına" şeklinde Türk hukukunda bulunmayan bir karar vermesi üzerine;

"VII. HÜKÜM

...
B. 1. Anayasa'nın 148. maddesinde güvence altına alınan bireysel başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

...
C. Kararı bir örneğinin Anayasa Mahkemesinin icra edilmemiş olan Şerafettin Can Atalay (2) karar ile eldeki başvuruya ilişkin Şerafettin Can Atalay (3) kararında tespit edilen hak ihlallerinin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesince başvurucağının yeniden yargılanmasına başlanması, mahkûmiyet hükmünün infazının durdurulması, ceza infaz kurumundan tahliyesinin sağlanması ve yeniden yapılacak yargılamada durma kararı verilmesi şeklindeki işlemlerin yerine getirilmesi için anılan mahkemeye (E.2021/178) GÖNDERİLMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

...karar verildi." şeklinde karar verilerek yargılamanın yenilenmesine ilişkin karar tekrarlanmış ve bireysel başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin hüküm tesis edilmiştir.

Hukukun üstünlüğünün kabul edildiği bir devlette, bireysel hak ve özgürlükleri güvence altına almak için inşa edilen mahkemelerin kararlarının yerine getirilmemesi halinde, artık bir hukuk devletinden bahsedilemeyecektir. Bu sebeple başta devlet, yargı kararlarının tam bir şekilde zamanında yerine getirilmesini sağlayarak bireylerin hak kayıplarını önlemekle ve beraberinde bireylerin bir hukuk devletinde hukuk sistemine güvenini korumakla yükümlüdür.

Zira AYM bireysel başvuru yolu son çare olarak başvurulacak bir hak arama yolu olup bu hak arama yolunda verilen kararların yerine getirilmemesi bireylerin ve beraberinde toplumun inancını ağır bir şekilde zedeleyerek anayasal düzene zarar verir, hukuk devletini yok eder. Bu doğrultuda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), 13237/17 Başvuru Numaralı 20.03.2018 tarihli başvurucağı Mehmet Hasan Altan hakkında Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararının mahkemelerce uygulanma-

masına yönelik şikâyeti incelemiştir. Mahkemelerin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararlarının gereğini yerine getirmemesi bağlamında AİHM şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

"142. Mahkeme, Anayasa Mahkemesi'nin kararından sonra bile, İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararları uyarınca başvurucağının tutukluluğunun devam etmesinin, tutukluluğa ilişkin davalarda Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yolunun etkinliğine ilişkin olarak ciddi şüpheler yarattığının altını çizmek istemektedir.

Bununla birlikte Mahkeme, güncel durumda, Anayasa'nın 19. maddesi açısından özgürlüğünden yoksun biralalan kişilere verilen Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkının, kişilerin özgürlükten yoksun bırakılma şikâyetleri için etkin bir hukuk yolu olduğuna dair önceki tespitini değiştirmemektedir (daha önce anılan Koçintar/Türkiye, § 44).

Bununla birlikte Mahkeme -bilhassa, ağır ceza mahkemeleri başta olmak üzere ilk derece mahkemelerinin Anayasa Mahkemesi kararlarının etkisiyle ilgili içtihadındaki sonraki gelişmeleri dikkate alarak-Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamındaki başvurularla bağlantılı olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru sisteminin etkililiğini inceleme hakkını saklı tutmaktadır. Bu bakımdan, bu başvuru yolunun hem teoride hem de uygulamada etkili olduğunu kanıtlamak Hükümete düşmektedir (daha önce anılan Uzun, § 71)."

Bununla beraber, bireysel başvuru yolunun etkili olduğu kabul edilen karşılaştırmalı hukuk örneklerinde anayasa mahkemelerinin bireysel başvuru kararlarının bağlayıcılığı hususu açık olarak anayasal ve kanuni düzenlemelerle güvence altına alınmış olup anayasa mahkemeleri de bu hakkın gereği olarak temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğinin tespiti ile birlikte yeniden yargılama yapılması ve hatta ihlale yol açan kararların doğrudan iptal edilmesi veya ortadan kaldırılması dâhil ihlalden önceki duruma dönülmesini sağlayacak yetkilerle donatılmıştır. [7]

6.Sonuç

Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuru kararlarının bağlayıcı etkisi şüphe uyandırmayacak şekilde kesindir.

Bu içeriğe konu somut olayda Bölge Adliye Mahkemesi'nin Anayasa Mahkemesi kararını ihlal edici nitelikteki kararı ile

bireylere tanınan anayasal güvenceler ihlal edilmiş, bireysel başvuru yolu işlevsiz hale getirilmiştir. Bununla beraber bireysel haklarını ve özgürlüklerini güvence altına almak için inşa edilen mahkemelerin kararlarının yerine getirilmemesi halinde, artık bir hukuk devletinden bahsedilemeyecektir.

Dolayısıyla bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'nde, Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmaması gibi bir durum mevzubahis olmamalıdır. Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na aykırı karardan dönülmesi ve Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda yeni bir kararın verilmesi gereklidir.

Detaylı bilgi için;
[Stj. Av. Duygu Yaren Yıldırım](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

- 1.Tören Yücel, 2003:19
- 2.Baymuş-Acar, Anyasa Mahkemesi Kararlarının Bireysel Bağlayıcılığı Üzerine bir Değerlendirme, s.121
3. Karaman, Karşılaştırmalı Anayasa Yargısında Bireysel Başvuru Yolu, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi (Danışman Doç. Dr. Hüseyin Özcan), İstanbul, 2013, s.301.
4. Köküarı, Anayasa Mahkemesi'nin Bireysel Başvuru Yolunda İhlal Kararlarının Kesinliği, Bağlayıcı ve Bağlayıcı Etkisi, s. 14
- 5.Çorum, 2020, Anayasa Mahkemesi Kararlarının Bağlayıcılığı, Ankara; Hamdemir, Türk Anayasa Hukukunda Bireysel Başvuru. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- 6.Özbey, 2013:340-345
7. Anayasa Mahkemesi'nin 2023/99744 Başvuru Numaralı Şerafettin Can Atalay Başvurusu (3), 21.12.2023 Tarihli Kararı

“PETROL PİYASASI LİSANS YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK” YAYIMLANDI

Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliği'nin amacı temelde, yurt içinde ve yurt dışında temin edilen petrolün doğrudan ya da işlenerek güvenli, ekonomik ve rekabetçi bir ortamda kullanıcılara ulaştırılmasına yönelik piyasa faaliyetlerinin; şeffaflık, eşitlik ve istikrar ilkeleri çerçevesinde gerçekleştirilmesi amacıyla, gerçek ve tüzel kişilere verilecek lisanslar ile Kuruma yapılacak bildirimler ve kayıt düzenlerine ilişkin usul ve esasları belirlemektir. 2/2/2022 tarihli ve 31738 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliği’nde bazı değişiklikler yapılmış olup bu değişiklikler Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik başlığı altında 01.11.2024 tarihinde Resmî Gazete ile yürürlüğe girdi. Bu değişiklikler özellikle, petrol piyasasında faaliyet gösteren lisans sahiplerinin asgari ödenmiş sermaye gerekliliklerini karşılamasına ve bunu korumasına ilişkin düzenlemelere odaklanmakta, lisans başvurusunda bulunan tüzel kişilerin hukuki yapılarının daha kurumsal olmasını sağlamayı hedeflemektedir. Temel olarak bu değişikliklerle petrol piyasasının daha düzenli ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulmasını hedeflemektedir.

Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

Madde 1- 2/2/2022 tarihli ve 31738 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Uluslararası İşgücü Kanunu Uygulama Yönetmeliğinin 48 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde yer alan “altı aya” ibaresi “üç yıla” şeklinde değiştirilmiş, aynı fıkranın (k) bendinde yer alan “spor meşruhatlı vize ile” ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve aynı fıkraya aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“ş) 6458 sayılı Kanununun 46 ncı ve 91 inci maddeleri kapsamındakilerden İçişleri Bakanlığınca sistem üzerinden bildirilenler, bildirimde belirtilen kapsam ve sürelerde,

t) Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının uygun görüşü olması kaydıyla, daimi basın kartı kapsamında gelen yabancı basın mensupları görevleri süresince,”

Madde 2- Aynı Yönetmeliğin 49 uncu maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(3) Yurt içinden yapılacak çalışma izni muafiyeti başvuruları, yabancının Türkiye’de yasal olarak bulunduğu süreler içerisinde yapılır.”

Madde 3- Aynı Yönetmeliğin 53 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(1) 48 inci maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri kapsamında çalışma izni muafiyeti verilen yabancılar için çalışma izni muafiyetinin düzenlendiği tarihten itibaren altı aylık, diğer çalışma izni muafiyetlerinde ise on iki aylık süre geçmedikçe aynı muafiyet kapsamında yeni başvuru yapılamaz, (i) bendi kapsamında çalışma izni muafiyeti verilen yabancılar için takvim yılı esas alınır.”

“(6) 48 inci maddenin birinci fıkrasının (ş) bendi kapsamındakiler, 49 uncu, 50 nci ve 51 inci maddelerden istisna tutularak, bildirimde belirtilen kapsam ve sürelerde çalışma izni muafiyeti kapsamında değerlendirilir. Bu kapsamdakiler için sadece çalışma izni muafiyet bilgi formu düzenlenir.

(7) Altıncı fıkraya ilişkin usul ve esaslar Bakanlık ve İçişleri Bakanlığınca müştereken belirlenir.”

Madde 4- Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 5- Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/11/20241101-1.htm>

BAZI ÜRÜNLERİN İTHALATINDA EK MALİ YÜKÜMLÜLÜK UYGULANMASINA DAİR 9079 SAYILI KARAR YAYIMLANDI

Avrupa Birliği ve Türkiye’nin diğer ülkelerle imzaladığı serbest ticaret anlaşmalarının; ülkeler, anlaşma hükümleri ve eşya açısından farklılık arz etmesi sonucunda ülkemiz aleyhine ortaya çıkan tarife farklılığının giderilmesi ile düşük oranlı gümrük vergileri uygulamalarından vazgeçmek amacıyla 9079 sayılı Bazı Ürünlerin İthalatında Ek Mali Yükümlülük Uygulanmasına Dair Karar yayımlandı.

İlgili kararda Ek-2’de gösterilen ülkeler ile Türkiye arasında ikili ticaret anlaşmaları bulunmadığından bu ülkeler ile AB Gümrük Birliği kapsamında Serbest Dolaşım Belgesi ile düşük gümrük tarifesi üzerinden ihracat yapıldığı anlaşılmış olup Türkiye aleyhine ortaya çıkan tarife farklılığını gidermek için kararda Ek-2’de gösterilen Birleşik Meksika Devleti, Güney Afrika Cumhuriyeti, Japonya, Kanada, Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti menşei eşyaların A.TR Dolaşım Belgesi eşliğinde ithal edilmesi halinde yüzde 10’luk ek mali yükümlülük uygulanmasına karar verilmiştir. İlgili kararın kapsamına giren ve ek mali yükümlülüğe tabi eşyalar Ek-1’de gösterilmiş olup bunlar konvansiyonel, hibrit ve elektrikli binek otomobilleri kapsayan muhtelif binek araçlardır. İşbu uygulama ürün ve ülke bazında değişikliğe yol açması nedeniyle karar, 30 gün sonra yürürlüğe girecek olup hükümleri Ticaret Bakanı bünyesinde yürütülecek.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/11/20241102-7.pdf>

ULUSLARARASI MARKA TESCİL BAŞVURUSU

Uluslararası marka tescil başvurusu, bir markanın birden fazla ülkede tescil edilmesini sağlayan bir süreçtir. Bu tür bir başvuru, marka sahibine farklı ülkelerde marka koruması sağlamak için çeşitli yasal prosedürleri daha kolay ve maliyeti etkin bir şekilde yönetme imkânı sunar.

Uluslararası marka tescili için kullanılan çeşitli yollar ve sistemler bulunmaktadır. İşbu makalemizde bu sistemler incelenecektir.

1- Madrid Anlaşması ve Madrid Protokolü:

Madrid Anlaşması, 1891 yılında kabul edilmiş olup, Madrid Protokolü'nden önceki tarihli bir düzenlemedir.

Ancak, Madrid Anlaşması ve Madrid Protokolü, aynı uluslararası marka tescil sisteminin iki farklı parçasıdır.

Protokol, Anlaşma'ya ek olarak, daha esnek ve güncel düzenlemeleri içermektedir. Başvurular, bu iki sistem çerçevesinde birbirini tamamlayan şekilde yapılabilir.

Madrid Protokolü ile Madrid Anlaşması'na getirilen temel yenilikler şu şekildedir:

a) Dil Esnekliği: Madrid Anlaşması'nın tek dilli sistemi (Fransızca) yerine, Madrid Protokolü ile Fransızca, İngilizce ve İspanyolca olmak üzere üç dilli sistem getirilmiştir. Bu sayede; taraf ülke ofisleri, uluslararası tescil işlemlerini seçtikleri bu dillerden biriyle yürütebilmektedirler.

b) Ret Bildirim Süresi: Madrid Anlaşması'nda 12 ay olarak belirlenen ret bildirim süresi, Madrid Protokolü'nde 18 aya çıkarılmıştır.

c) Ücretlendirme Sistemi: Madrid Protokolü ile "bireysel ücret" (individual fee) uygulaması getirilmiştir. Bu sistem, Protokol'e taraf ülkelerin ücretlendirme konusunda esneklik sağlamasına olanak tanımaktadır.

d) Dayanak Başvurular: Madrid Anlaşması'nda yalnızca menşei ülkedeki ulusal tesciller uluslararası başvurular için dayanak oluşturabilirken, Madrid Protokolü ile menşei ülkedeki ulusal başvuruların da uluslararası başvuru için dayanak olarak kabul edilmesi sağlanmıştır.

e) Bağımlılık Süresi ve Dönüştürme: Madrid Anlaşması'nda uluslararası tescilin, esas tescile veya başvuruya bağlı olduğu 5 yıllık süre içerisinde menşei ülkede esas tescilin veya başvurunun geçerliliğinin sona ermesi veya iptal edilmesi durumunda uluslararası tescilin de iptal edilmesini zorunlu kılmaktaydı.

Ancak Madrid Protokolü, ile seçilen ülkelerde bu tür iptallerin önüne geçmek için başvuru sahiplerine "dönüştürme" (transformation) hakkı sunulmuştur. [1]

Uluslararası marka tescil başvurusunda genellikle Madrid Sistemi tercih edilmektedir. Madrid Sistemi'nin markaların uluslararası tescilini sağlama amaçları şu şekilde özetlenebilmektedir:

1) Tek Bir Başvuru ile Çoklu Tescil: Markaların tek bir uluslararası başvuru yaparak ve tek bir dil kullanarak birden fazla ülkede tescil edilmesini sağlamak.

2) Maliyet ve Bürokrasi Azaltma: Tek bir başvuru, tek dil ve tek ücretlendirme sistemi aracılığıyla başvuru sahiplerinin yüksek maliyetler, bürokrasi ve farklı başvuru prosedürleri gibi yüklerden kurtulmalarını sağlamak.

3) Değişikliklerin Kolay Yönetimi: Marka tescil edildikten sonra veya başvuru aşamasında yapılan değişikliklerin (örneğin, unvan/adres değişikliği, feragat, iptal, devir) tek bir talep aracılığıyla tüm seçilen ülkelerde yapılmasını mümkün kılarak başvuru sahiplerine kolaylık sağlamak.

4) Hızlı İşlem Süreleri: Taraf ülkelere getirilen ret süresi kısıtlaması (Protokol'de 18 ay) sayesinde işlemlerin daha hızlı yürütülmesini sağlamak.

"Madrid Anlaşmasına İlişkin Protokol" sayesinde, protokole üye ülkelerden birinde yapılan marka tescili, protokole üye diğer ülkelerde de geçerli olmaktadır.

Madrid Sistemi, başvuru sahiplerinin, tek bir başvuru ile protokole taraf birçok ülkede birden uluslararası tescile sahip olmalarını sağlamaktadır.

Madrid başvurusu için, başvurulacak markanın menşei ülkede başvurusunun yapılmış (esas başvuru) veya tescilinin alınmış (esas tescil) olması gerekir. Uluslararası marka tescil başvurusu bu yerel başvuru üzerinden gerçekleştirilir. Böylece Madrid başvurusu yapılırken, menşei ofise yapılmış olan marka başvurusunda kullanılan marka ismi, sınıfları ve logo kullanılır.

Bu kapsamda menşei ülkede başvuru şartını sağlayan her marka sahibi, başvuru bilgileri, gerekli istenilen sınıflar ve ülkelerin belirtildiği bir form ve WIPO'ya yapılacak ödeme dekontu ile başvuru yapabilir.

Uluslararası tescil başvurusunda menşei ülkedeki marka başvurusu veya tescilindeki marka sınıflarının kapsamında azaltma yapılabilir ancak ekleme yapılamaz.

Başvuru yapılacak ülkelerin Madrid Protokolü'ne taraf olması gerekmektedir. Madrid Protokolü kapsamında aynı anda başvuru yapılabilecek ülkeler; 1) Afganistan, 2) Afrika Fikri Mülkiyet Ofisi (OAPI), 3) Almanya, 4) Amerika Birleşik Devletleri (ABD), 5) Antigua ve Barbuda, 6) Arnavutluk, 7) Avrupa Birliği (AB), 8) Avustralya, 9) Avusturya, 10) Azerbaycan, 11) Bahreyn, 12) Belçika, Hollanda, Lüksemburg, 13) Beyaz Rusya, 14) Birleşik Krallık (İngiltere), 15) Birleşik Arap Emirlikleri, 16) Bhutan, 17) Bonaire, Saint Eustasius ve Saba, 18) Bosna Hersek, 19) Botswana, 20) Brunei, 21) Bulgaristan, 22) Cezayir, 23) Curaçao, 24) Çin Cumhuriyeti, 25) Danimarka, 26) Endonezya, 27) Ermenistan, 28) Estonya, 29) Eswatini, 30) Fas, 31) Filipinler, 32) Finlandiya, 33) Fransa, 34) Gambiya, 35) Gana, 36) Gürcistan, 37) Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, 38) Hırvatistan, 39) Hindistan, 40) İran, 41) İrlanda, 42) İspanya, 43) İsrail, 44) İsveç, 45) İsviçre, 46) İtalya, 47) İzlanda, 48) Japonya, 49) Kamboçya, 50) Kanada, 51) Karadağ, 52) Kazakistan, 53) Kenya, 54) Kırgızistan, 55) Kolombiya, 56) Kore Cumhuriyeti, 57) Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, 58) Kuzey Makedonya, 59) Küba, 60) Laos, 61) Lesotho, 62) Letonya, 63) Liberya, 64) Lihtenştayn, 65) Litvanya, 66) Macaristan, 67) Madagaskar, 68) Malawi, 69) Malezya, 70) Meksika, 71) Mısır, 72) Moğolistan, 73) Moldova Cumhuriyeti, 74) Monaco, 75) Mozambik, 76) Namibya, 77) Norveç, 78) Özbekistan, 79) Polonya, 80) Portekiz, 81) Romanya, 82) Rusya Federasyonu, 83) Ruanda, 84) Samoa, 85) San Marino, 86) Sao Tome ve Principe, 87) Sint Maarten, 88) Sırbistan, 89) Sierra Leone, 90) Singapur, 91) Slovenya, 92) Slovakya, 93) Sudan, 94) Suriye, 95) Tacikistan, 96) Tayland, 97) Tunus, 98) Türkiye, 99) Türkmenistan, 100) Umman, 101) Ukrayna, 102) Yunanistan, 103) Vietnam, 104) Yeni Zelanda, 105) Zambiya, 106) Zimbabve şeklindedir.

Madrid Protokolü'ne dayanılarak yapılacak tescil başvuruları, menşei ülkede ikamet eden veya ticari faaliyet gösteren kişi veya kurumlar tarafından, menşei ülkenin ofisi aracılığıyla İsviçre'nin Cenevre şehrinde yer alan WIPO'ya (Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü) gerçekleştirilir. Yani, ilgili protokol kapsamında WIPO'ya doğrudan başvuru yapılamamaktadır.

WIPO başvuruyu alır ve başvurunun şekli koşullara uygun olup olmadığını inceler. Eğer bir eksiklik yoksa başvuru WIPO Uluslararası Siciline kaydedilir. WIPO başvuruları, yukarıda belirtilen üç dilden (Fransızca, İngilizce ve İspanyolca) biriyile

kabul edip diğer iki dile de çevrildikten sonra, seçilen ülkelere ülke ofislerinin seçtikleri dilde iletir. Başvuruyu alan her ülke kendi kanunlarına göre inceleme yapar ve kararını bildirir. Her ülke, markayı tescil etme veya reddetme hakkına sahiptir. Ancak ret süresi 18 ay ile sınırlıdır. Bu süre içinde herhangi bir itiraz veya ret kararının olmaması halinde, tescil kesinleşmiş olarak kabul edilir. Başvuru kabul edilirse, ulusal marka ofisleri marka tescilini tamamlar ve ilgili ülkelerde geçerli bir marka koruması başlar. WIPO, tescil edilen markayı Uluslararası Sicil'de yayımlar. Tescil ile başvuru esnasında seçilen devletlerin her birinde ayrı ayrı marka koruması sağlanır. [2]

Türkiye'den yapılacak başvurular için, Türk Patent ve Marka Kurumu üzerinden hangi ülkelerde tescil talep edildiği belirtilerek gerekli form ve ödeme belgesiyle seçilen ülke nezdinde WIPO'ya uluslararası marka tescili başvurusu yapılır. Türk Patent'e verilen evrak iki ay içinde Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO)ne gönderilir ve buradan ilgili ülkelere gönderilir. [3]

Uluslararası marka başvurusu için ödenmesi gereken iki tür ücret bulunmaktadır. Bunlardan biri, menşe ofise yani Türk Patent'e ödenmesi gereken uluslararası başvurunun WIPO'ya resmi bildirim ücreti, diğer ücret ise WIPO'ya İsviçre Frangı cinsinden ödenmesi gereken uluslararası resmi marka başvuru ücretidir.

Türkiye'den yapılacak uluslararası marka başvurularında, Türk Patent'e ödenmesi gereken WIPO'ya resmi bildirim ücreti 2024 yılı itibarıyla 2.200 Türk Lirasıdır. [4] WIPO'ya ödenecek resmi ücret ise başvuru kapsamındaki sınıf sayısı, markanın renkli olup olmaması, markanın garanti markası ya da ortak marka olup olmaması, başvurunun kapsadığı ülke sayısı gibi durumlarına göre değişkenlik göstermektedir. WIPO'ya ödenecek resmi ücretin hesaplanması için WIPO'nun internet sayfasında yer alan otomatik hesaplama aracı "Fee Calculator" kullanılmaktadır. [5]

Madrid Protokolü kapsamında uluslararası tescili bulunan bir markanın koruma tarihi, başvuru tarihinden itibaren 10 yıl kadardır. Ancak Madrid Protokolü kapsamındaki uluslararası marka tescili, ulusal marka tesciline veya başvurusuna 5 yıl boyunca bağlı kalmaktadır. 10 yıllık süreçten sonra, marka sahibi, korumayı devam ettirmek istediği ülkelerde, ülkelerin ulusal ofisleri nezdinde, marka tescil yenileme işlemini gerçekleştirerek markanın koruma süresini 10 yıl daha uzatabilir.

Yenileme işlemi, marka sahibinin tescilin sona ermesinden önce bu sürenin uzatılmasını talep etmesiyle gerçekleştirilir. Yenileme başvurusu, tescil süresinin sona ermesinden 6 ay önce yapılabilir ve yenileme süresi sona erdikten sonra 6 aylık bir ek süre içinde de gecikme ücreti ödenerek yapılabilir. Eğer bu süre içinde yenileme yapılmazsa, markanın tescili iptal edilir ve uluslararası koruma sona erer. Herhangi bir yenileme sayısı sınırı bulunmamaktadır.

2- Avrupa Birliği Marka Tescili (EUIPO):

Avrupa Birliği Marka Tescili (EUIPO), Avrupa Birliği genelinde geçerli olan bir marka tescil sistemidir. Bu sistem, Avrupa Birliği'ne üye olan tüm ülkelerde marka koruması sağlar ve bu koruma, AB genelinde tek bir başvuru ile elde edilir. EUIPO, bu tescil sistemini yöneten kuruluştur ve merkezi Alicante, İspanya'da bulunmaktadır.

Avrupa Birliği Marka Tescili (EUIPO) başvurusu, Avrupa Birliği Fikri Mülkiyet Ofisi'nin (EUIPO) resmi web sitesi üzerinden çevrimiçi olarak yapılabilmektedir. [6]

Başvuru, elektronik olarak yapılabilmekle birlikte; markanın grafik gösterimi, sınıflandırması ve kullanım şekli gibi bilgileri içermelidir. Başvuru AB'nin herhangi bir resmi dilinde yapılabilmektedir, ancak itiraz durumunda kullanılabilmesi için ikinci bir dil seçilmesi de gerekmektedir. Bununla birlikte, tescil başvurusunda ülke seçimine izin verilmemekte olup, tescil tüm üye devletleri kapsar.

Bu noktada önemine binaen belirtmek isteriz ki; Avrupa Birliği Marka Tescili (EUIPO) başvurusu, Madrid Protokolü'nden farklı olarak doğrudan Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) üzerinden yapılamamaktadır. EUIPO'ya başvuruda bulunmak isteyenlerin, başvurularını doğrudan EUIPO'nun kendi çevrimiçi başvuru sistemi üzerinden yapmaları gerekmektedir.

Ancak, TÜRKPATENT sistemi üzerinden uluslararası marka tescili başvurusu yapılırken, Madrid Protokolü çerçevesinde Avrupa Birliği de seçilebilmektedir. Bu durumda, başvuru WIPO aracılığıyla EUIPO'ya iletilecektir. Bu şekilde dolaylı olarak Türk Patent sistemi kullanılarak EUIPO'ya başvuru yapılması mümkündür. Ancak bu başvuru doğrudan bir EUIPO başvurusu değildir ve gerek ücretlendirme gerekse usul açısından Madrid Protokolü'ne tabidir.

EUIPO sistemindeki marka başvuru süreci; inceleme, itiraz ve tescil süreçlerinden oluşmaktadır. EUIPO öncelikle, başvurunun şekli gerekliliklere uygunluğunu inceler. Bu aşamada, başvuru formunun doğru doldurulup doldurulmadığı, ücretlerin ödenip ödenmediği ve diğer teknik detaylar kontrol edilir. Son olarak EUIPO tarafından benzer markaların varlığı kontrolü gerçekleştirilir.

Süreç boyunca herhangi bir aşamada eksiklik veya hata tespit edilirse, marka vekili resmi olarak bilgilendirilir. Bu tarihten itibaren 2 ay içinde marka vekilinin eksiklikleri gidermesi veya itirazlara resmi olarak yanıt vermesi gerekir. Eğer bu 2 aylık süre içinde yanıt verilmez ya da eksiklikler giderilmezse, EUIPO başvuruyu reddetme hakkına sahiptir. Marka başvurusunun reddedilmesi durumunda, EUIPO bünyesindeki temyiz kurullarına itirazda bulunulması mümkündür.

Tüm bu aşamaların başarıyla tamamlanmasının ardından, başvuru Avrupa Birliği ülkelerinin resmi dillerine çevrilerek AB Resmi Marka Bülteni'nde yayınlanır. Yayınlanmasıyla birlikte itiraz süreci de başlar. İlgili markanın bültende yayımlanması tarihinden itibaren 3 ay boyunca, üçüncü şahıslar markaya itiraz edebilir. İtirazlar genellikle önceden tescil edilmiş markalarla karıştırılma ihtimali gibi nedenlerle yapılır.

Eğer bu üç aylık süre içerisinde bir itiraz yapılırsa, EUIPO itirazı inceler ve her iki tarafın argümanlarını değerlendirir. İtirazın haklı bulunması durumunda, başvuru reddedilebilir veya başvuru sahibi markayı değiştirmek zorunda kalabilir. İtiraz süresi boyunca herhangi bir itiraz yapılmazsa veya yapılan itiraz reddedilirse, marka

tescil edilir ve AB Marka Siciline kaydedilir. Bu aşamadan itibaren marka, AB genelinde koruma altına alınmış olur. İlgili tescil Avrupa Birliği'ne üye 27 ülkenin tamamında (Almanya, Fransa, İspanya, Danimarka, İsveç, Finlandiya, Avusturya, Portekiz, İrlanda, İtalya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Yunanistan, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Slovenya, Hırvatistan, Güney Kıbrıs, Malta, Litvanya, Letonya, Slovakya, Bulgaristan ve Romanya) geçerli hale gelir.

EUIPO, Madrid Protokolü'nden farklı olarak tüm Avrupa ülkelerinde geçerli tek bir marka koruması sağlamaktadır. Bu nedenle başvurunun bir veya birkaç ülke tarafından mutlak veya nispi sebeplerle reddedilmesi veya hükümsüz kılınması diğer ülkeler için de aynı sonucu doğurmaktadır.

Yine, EUIPO marka başvurusu, Madrid sisteminden farklı olarak herhangi bir ulusal marka başvurusuna veya tesciline bağlı değildir. Ulusal tescil merkezi nezdinde tescil edilmiş bir marka olmaksızın başvuru yapılabilmektedir.

EUIPO nezdinde tescil edilen markalar 10 yıl süreyle geçerlidir. Bu sürenin sonunda, marka sahibinin markasını korumak için yenileme başvurusunda bulunması gerekir. Yenileme işlemi, yine EUIPO üzerinden yapılır ve her yenileme, markanın 10 yıl daha korunmasını sağlar.

Avrupa Birliği marka tescili (EUIPO) için herhangi bir yenileme sayısı sınırı yoktur. Tescil edilen bir marka, 10 yıllık sürelerle süresiz olarak yenilenebilir. Yani, marka sahibi markasını korumaya devam etmek istediği sürece, her 10 yılın sonunda yenileme başvurusunda bulunarak markasını yenileyebilir.

Yenileme başvurusu, mevcut tescil süresinin bitiminden 6 ay önce yapılabileceği gibi, tescil süresi bittikten sonra 6 ay içinde de yapılabilir. Ancak, süre bitiminden sonraki yenilemeler gecikme ücretiyle birlikte yapılır. Yenileme işlemi için verilen süre içerisinde yenileme başvurusu yapılmadığı takdirde marka, koruma kapsamını kaybedecek ve üçüncü şahıslar tarafından kullanılabilir hale gelecektir.

3- Afrika Fikri Mülkiyet Organizasyonu (OAPI):

Afrika Fikri Mülkiyet Organizasyonu (OAPI), Afrika'daki Fransızca konuşan 17 ülkenin (Benin, Burkina Faso, Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Kongo, Fildişi Sahilleri, Ekvator Ginesi, Gabon, Gine, Gine-Bissau, Mali, Moritanya, Nijer, Senegal, Togo, Komorlar) fikri mülkiyet haklarını yöneten ve düzenleyen bir bölgesel organizasyondur. OAPI, 1962 yılında kurulmuş olup, merkezi Kamerun'un başkenti Yaoundé'de bulunmaktadır.

Bu organizasyon, üye ülkelerde geçerli olan patent, marka, tasarım ve diğer fikri mülkiyet haklarının tek bir başvuru ile tescil edilmesini sağlamaktadır. OAPI'ye üye 17 Afrika ülkesi vardır ve Avrupa Birliği marka tescilindeki gibi; OAPI üzerinden yapılan bir marka tescili, bu ülkelerin tamamında geçerlidir.

Afrika Fikri Mülkiyet Organizasyonu (OAPI)'ye marka tescili için başvuru, OAPI'nin merkezi ofisine yapılır. Başvuru formu ve gerekli belgeler OAPI'nin merkezine doğrudan gönderilebilir. Bu işlem posta yoluyla yapılabileceği gibi, fiziksel olarak da gerçekleştirilebilir. OAPI üyesi ülkelere birinde ikamet etmeyen başvuru sahipleri, yerel bir marka vekili veya temsilcisi aracılığıyla da başvuru yapabilirler. Bununla birlikte, OAPI, çevrimiçi başvuru da kabul etmektedir. Bunun için OAPI'nin resmi web sitesindeki elektronik başvuru formunun doldurulması ve gerekli belgelerin yüklenmesi gerekmektedir. [7]

Başvuru formu, OAPI'nin resmi dili olan Fransızca olarak doldurulmalıdır. Bu formda marka sahibi bilgileri, markanın sınıflandırması ve tescil talebi yer alır. Markanın grafiksel gösterimi ve ilgili belgeler form ile birlikte sunulmalıdır. OAPI'nin resmi dili Fransızca olduğundan, tüm başvuru ve yazışmalar bu dilde yapılmalıdır.

Afrika Fikri Mülkiyet Organizasyonu (OAPI) başvurusu doğrudan Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) üzerinden yapılamamaktadır.

Bu kapsamda, OAPI başvurularının, doğrudan OAPI'nin kendi sistemi üzerinden yapılması gerekmektedir. Ancak, Madrid sistemi anlatılırken belirtildiği üzere; OAPI, Madrid Protokolü kapsamında başvuru yapılabilecek bölgelerden olup, Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) üzerinden Madrid Protokolü kapsamında uluslararası bir marka başvurusu yapılırken OAPI'nin koruma talep edilen bölgeler arasında seçilmesi mümkündür.

Bu durumda ilgili başvuru WIPO aracılığıyla OAPI'ye iletilmekte olup, başvurunun WIPO sistemi kullanılarak Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) üzerinden dolaylı olarak yapılması söz konusu olabilecektir.

Ancak, bu şekilde yapılan başvuru doğrudan Afrika Fikri Mülkiyet Organizasyonu (OAPI) sistemine yapılan bir başvuru olmayacak ve gerek ücretlendirme gerekse usul açısından Madrid Protokolü'ne tabi olacaktır.

OAPI, kendisine yapılan başvuruyu şekli ve esas açısından inceler. Bu inceleme, markanın tescil edilebilirliği, benzer markaların varlığı ve diğer yasal gereklilikler açısından yapılır.

Şekli eksiklikler veya diğer sorunlar tespit edilirse, başvuru sahibine bunları düzeltmesi için belirli bir süre verilir.

Eksikliklerin giderilmesi veyahut eksiklik bulunmaması halinde ilgili başvuru, OAPI Bülteni'nde yayınlanır. Yayınlanmasıyla birlikte, üçüncü şahıslar markaya itiraz edebilir.

Afrika Fikri Mülkiyet Organizasyonu (OAPI) kapsamında yapılan marka tescil başvuruları için itiraz süresi, markanın OAPI Bülteni'nde yayınlanmasından itibaren 6 aydır. Bu süre boyunca, üçüncü şahıslar tescil başvurusuna itiraz edebilir.

İtiraz süresi boyunca yapılan itirazlar, OAPI tarafından değerlendirilir ve başvuru sahibine bildirilir. Eğer bir itiraz yapılırsa, marka sahibi itiraza yanıt verebilir ve savunmalarda bulunabilir.

İtiraz sürecinin sonunda, OAPI itirazları değerlendirir ve markanın tescil edilip edilmeyeceğine karar verir.

Eğer itiraz olmazsa veya itirazlar reddedilirse, marka tescil edilir ve OAPI'ye üye ülkelerde koruma altına alınır. Tescil edilen marka OAPI Marka Siciline kaydedilir, tüm üye ülkelerde geçerli tek bir marka koruması sağlamaktadır.

Afrika Fikri Mülkiyet Organizasyonu (OAPI) kapsamında tescil edilen markaların koruma süresi 10 yıldır. Bu süre, markanın tescil tarihinden itibaren başlar ve 10 yıl boyunca geçerlidir.

Tescil edilen bir marka, 10 yıllık sürelerle yenilenebilir. Yenileme başvurusu, tescil süresi sona ermeden önce yapılmalıdır. Gecikme durumunda ek ücret ödenerek 6 ay içinde yenileme yapılabilir. Yenileme yapılmadığında, marka koruması sona erer ve marka herkes tarafından kullanılabilir hale gelir.

4- Benelüks Marka Ofisi (BOIP):

Benelüks Marka Ofisi (BOIP), Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'u kapsayan üçlü Benelüks bölgesinde marka tescili ve fikri mülkiyet hakları yönetimini üstlenen kuruluştur.

BOIP, bu ülkelerde geçerli olan markaların tescil edilmesini sağlar ve bu koruma için tek bir başvuru yapılmasına imkân tanır. BOIP'nin merkezi Hollanda'nın The Hague şehrinde yer alır.

Uluslararası marka tescil başvurusu BOIP'nin resmi web sitesinden çevrimiçi olarak yapılabilmektedir. [8]

Bununla birlikte, başvuru BOIP'nin merkez ofisine bizzat teslim edilebileceği gibi başvuru formu ve gerekli belgeler posta yoluyla da BOIP'nin merkez ofisine gönderilebilmektedir.

Bu işlemler, yerel bir temsilci veya marka vekili aracılığıyla da gerçekleştirilebilmektedir. Başvuru formunun Fransızca, Flemence veya İngilizce olarak doldurulması mümkündür.

Yine, Benelüks Marka Ofisi'ne (BOIP) yapılacak marka başvuruları doğrudan Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) üzerinden yapılamamakta olup, başvuru işlemlerinin BOIP'nin kendi sistemi üzerinden gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Ancak, Madrid sistemi anlatılırken belirtildiği üzere; BOIP, Madrid Protokolü kapsamında başvuru yapılabilecek bölgelerden olup, Türk Patent ve Marka Kurumu

(TÜRKPATENT) üzerinden Madrid Protokolü kapsamında uluslararası bir marka başvurusu yapılırken BOIP'nin koruma talep edilen bölgeler arasında seçilmesi mümkündür.

Bu durumda ilgili başvuru WIPO aracılığıyla BOIP'ye iletilmekte olup, başvurunun WIPO sistemi kullanılarak Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) üzerinden dolaylı olarak yapılması söz konusu olmaktadır. Ancak, bu şekilde yapılan başvuru doğrudan Benelüks Marka Ofisi'ne (BOIP) sistemine yapılan bir başvuru olmayacak ve gerek ücretlendirme gerekse usul açısından Madrid Protokolü'ne tabi olacaktır.

BOIP, kendisine yapılan öncelikle başvuruyu şekli ve esas açısından incelemektedir. Şekli incelemede, formun tamamlanıp tamamlanmadığını ve ödemelerin yapıp yapılmadığını kontrol eder. Esas incelemede ise markanın tescil edilebilirliğini değerlendirir. Başvuru sırasında eksiklikler veya hatalar tespit edilirse, başvuru sahibine düzeltme yapması için belirli bir süre verilir.

Eksiklik tespit edilmemesi veyahut eksikliklerin giderilmesi halinde başvuru, BOIP Bülteni'nde yayınlanır. Yayınlanma tarihinden itibaren 2 ay süresince üçüncü şahıslar ilgili başvuruya itirazda bulunabilir. İtirazlar varsa, BOIP itirazları değerlendirir ve başvuru sahibine bildirir. İtiraz süresi sonunda itiraz olmazsa veya itirazlar reddedilirse, marka tescil edilir ve BOIP Marka Siciline kaydedilir. İlgili markanın BOIP Marka Siciline kaydedilmesi ile Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'da geçerli tek bir marka koruması sağlanır.

Tescil edilen bir marka, 10 yıl boyunca BOIP'nin kapsamındaki Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'da geçerli olan koruma hakkında yararlanılır. Mevcut tescil süresinin sona ermesinden 6 ay önce yenileme başvurusunda bulunulabilir. Tescil süresi sona erdikten sonra 6 ay içinde gecikmiş yenileme başvurusu yapılabilir. Ancak bu durumda, gecikme ücreti ödenmesi gerekmektedir. Yenileme başvurusu, BOIP'nin çevrimiçi sisteminde, posta yoluyla veya bizzat teslim edilerek yapılabilir. Yenileme işlemi başarıyla tamamlanırsa, marka 10 yıllık ek bir süreyle korunmaya devam eder. Yenileme işlemi yapılmadığı takdirde, marka tescili sona erer ve markanın koruma hakkı kaybolur.

5- And Dağları Topluluğu Marka Tescil Sistemi (CAN):

And Dağları Topluluğu Marka Tescil Sistemi (CAN), And Dağları Bölgesi'nde yer alan ülkeler (Bolivya, Kolombiya, Ekvator, Peru) arasında bölgesel bir marka tescil sistemi sağlayan bir kuruluştur. Bu sistem, üye ülkelerde markaların tek bir başvuruya ile tescil edilmesine olanak tanır.

Başvuru formu ve gerekli belgeler, CAN'ın merkezi ofisine veya yerel yetkili ofislere gönderilmelidir. Başvurular genellikle posta yoluyla veya doğrudan teslim edilerek yapılabilir. Başvuru formu CAN'ın resmi dillerinden biri olan İspanyolca olarak doldurulmalıdır. Formda marka bilgileri, başvuru sahibinin bilgileri ve tescil edilecek mal ve hizmetler hakkında bilgiler yer alır. [9]

And Dağları Topluluğu Marka Tescil Sistemi (CAN) kapsamındaki marka başvurusu da doğrudan Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) üzerinden yapılabilmektedir. CAN (Comunidad Andina) marka başvuruları, topluluk ülkelerinin kendi ulusal patent ofisleri üzerinden yapılmalıdır.

Diğer uluslararası tescil sistemlerinden farklı olarak, And Dağları Topluluğu Marka Tescil Sistemi'ne üye olan ülkelerin tamamı Madrid Protokolü kapsamında değildir. Bu kapsamda, WIPO sistemi kullanılarak Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) üzerinden dolaylı olarak And Dağları Topluluğu Marka Tescil Sistemi'ne başvuru yapılması mümkün değildir.

CAN, kendisine iletilen başvuruları öncelikle şekil ve esas açısından inceler. Şekli inceleme, formun tamamlanıp tamamlanmadığını ve ödemelerin yapılıp yapılmadığını kontrol eder. Esas inceleme ise markanın tescil edilebilirliğini değerlendirir. Başvuruda eksiklikler veya hatalar varsa, başvuru sahibine bunları düzeltmesi için belirli bir süre verilir.

Herhangi bir eksiklik bulunmaması veya hut eksikliklerin giderilmesi durumunda; başvuru, CAN'ın resmi bülteninde yayımlanır.

And Dağları Topluluğu (CAN) marka tescil sistemi kapsamında yapılan başvurular için itiraz süresi, başvurunun yayınlanmasından itibaren 30 gündür. Bu süre boyunca, üçüncü şahıslar başvuruya itiraz edebilir.

İtiraz süresi boyunca yapılan itirazlar CAN tarafından incelenir. Başvuru sahibine itirazlar hakkında bilgi verilir ve itirazlara yanıt verme süresi tanınır. İtirazlar değerlendirildikten sonra, CAN tarafından bir karar verilir. İtirazlar kabul edilirse, başvuru reddedilebilir veya düzenlemelere tabi tutulabilir. İtiraz süresi sonunda itirazlar reddedilirse veya itiraz yapılmazsa, marka tescil edilir ve CAN Marka Siciline kaydedilir. Bu kayıt, tüm üye ülkelerde geçerli olan tek bir marka korumasını sağlar.

And Dağları Topluluğu (CAN) marka tescil sistemi kapsamında, bir markanın tescil süresi 10 yıldır. Bu süre, markanın tescil tarihinden itibaren başlar ve 10 yıl boyunca geçerlidir. Markanın korunmasını sürdürmek için tescil süresi sona ermeden önce, yenileme başvurusu yapılması gerekmektedir. Yenileme başvurusu, mevcut tescil süresinin bitiminden 6 ay önce yapılabilir. Bu süre zarfında yapılan yenileme başvurusu için normal ücretler geçerlidir.

Tescil süresi sona erdikten sonra 6 ay içinde de yenileme başvurusu yapılabilir, ancak bu durumda gecikme ücreti ödemesi gerekir. Yenileme başvuruları CAN'ın merkezi ofisine veya yetkili ofislere yapılmalıdır. Yenileme işlemi başarıyla tamamlanırsa, marka 10 yıllık ek bir süreyle korunmaya devam eder. Yenileme işlemi yapılmadığı takdirde, marka tescili sona erecek ve markanın koruma hakkı kaybolacaktır.

Detaylı bilgi için;
[Av. Beyza Nur Göksele](mailto:Av.Beyza.Nur.Goksel@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Madrid Protokolü
2. Markaların Uluslararası Tesciline İlişkin Madrid Anlaşması ve Bu Anlaşmaya İlişkin Protokolün Uygulanmasına Dair Yönetmelik
3. <https://www.turkpatent.gov.tr/uluslararasi-marka-tescil-sistemi-bilgisi>
4. <https://www.turkpatent.gov.tr/marka-islem-ucetleri>
5. <https://madrid.wipo.int/feecalapp/>
6. <https://www.euipo.europa.eu/en>
7. www.oapi.int
8. <https://www.boip.int/en>
9. www.comunidadandina.org

EUIPO NEZDİNDE TESCİL EDİLEN MARKALAR 10 YIL SÜREYLE GEÇERLİDİR. BU SÜRENİN SONUNDA, MARKA SAHİBİNİN MARKASINI KORUMAK İÇİN YENİLEME BAŞVURUSUNDA BULUNMASI GEREKİR. YENİLEME İŞLEMİ, YİNE EUIPO ÜZERİNDEN YAPILIR VE HER YENİLEME, MARKANIN 10 YIL DAHA KORUNMASINI SAĞLAR.

İŞ KANUNU KAPSAMI DIŞINDA OLAN İŞLER

I. Giriş

4857 Sayılı İş Kanunu'nun amaç ve kapsamı ilk maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre; "Bu Kanunun amacı işverenler ile bir iş sözleşmesine dayanarak çalıştırılan işçilerin çalışma şartları ve çalışma ortamına ilişkin hak ve sorumluluklarını düzenlemektir.

Bu Kanun, 4'üncü Maddedeki istisnalar dışında kalan bütün işyerlerine, bu işyerlerinin işverenleri ile işveren vekillerine ve işçilerine faaliyet konularına bakılmaksızın uygulanır.

İşyerleri, işverenler, işveren vekilleri ve işçiler, 3'üncü maddedeki bildirim gününe bakılmaksızın bu Kanun hükümleri ile bağlı olurlar."

Hükmün ikinci fıkrasına bakıldığında bazı istisnaların bulunduğu görülmektedir. İş Kanunu'nun 4. maddesinde işbu istisnalar düzenlenmiş olup burada sayılanlar hakkında İş Kanunu hükümleri uygulamayıp var ise özel kanun hükümleri, yok ise Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

II. 4857 Sayılı İş Kanunu Kapsamı Dışında Olan İş Ve İlişkiler

İş Kanunu m.4'te bu kanun kapsamına girmeyen haller istisnalar başlığı altında düzenlenmiş olup 1. fıkrada dokuz bent halinde sayılmıştır. Kanun hükmü "Aşağıda belirtilen işlerde ve iş ilişkilerinde bu Kanun hükümleri uygulanmaz;

a) Deniz ve hava taşıma işlerinde,

b) 50'den az işçi çalıştırılan (50 dahil) tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerlerinde veya işletmelerinde,

c) Aile ekonomisi sınırları içinde kalan tarımla ilgili her çeşit yapı işleri,

d) Bir ailenin üyeleri ve 3 üncü dereceye kadar (3 üncü derece dahil) hısımları arasında dışardan başka biri katılmayarak evlerde ve el sanatlarının yapıldığı işlerde,

e) Ev hizmetlerinde,

f) (...) [4] çıraklar hakkında,

g) Sporcular hakkında,

h) Rehabilite edilenler hakkında,

ı) 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanununun 2 nci maddesinin tarifine uygun üç kişinin çalıştığı işyerlerinde.

Şu kadar ki;

a) Kıyılarda veya liman ve iskelelerde gemilerden karaya ve karadan gemilere yapılan yükleme ve boşaltma işleri,

b) Havaçılığın bütün yer tesislerinde yürütülen işler,

c) Tarım sanatları ile tarım aletleri, makine ve parçalarının yapıldığı atölye ve fabrikalarda görülen işler,

d) Tarım işletmelerinde yapılan yapı işleri,

e) Halkın faydalanmasına açık veya işyerinin eklentisi durumunda olan park ve bahçe işleri,

f) Deniz İş Kanunu kapsamına girmeyen ve tarım işlerinden sayılmayan, denizlerde çalışan su ürünleri üreticileri ile ilgili işler,

Bu Kanun hükümlerine tabidir." şeklinde- dir. Bu madde hükmünün ilk fıkrasında sayılanlar İş Kanunu dışında bırakılmıştır. Ancak dikkat edilmelidir ki m.4/2 ile istisnaya istisna getirilmiş, yani kurala dönüşmüştür.

Kanun hükmünün ikinci fıkrasında altı bent halinde sayılanlar İş Kanunu kapsamına giren işlerdir, bunlar hakkında İş Kanunu hükümleri uygulanır.

2.1. Madde 4/1-a Kapsamındaki İşler

2.1.1. Deniz Taşıma İşlerinde Çalışanlar

Deniz taşıma işlerinde çalışanlar için özel kanun olan Deniz İş Kanunu uygulanır. 854 sayılı Deniz İş Kanunu m.1'e göre "Bu kanun denizlerde, göllerde ve akarsularda Türk Bayrağını taşıyan ve yüz ve daha yukarı grostonilatoluk gemilerde bir hizmet akti ile çalışan gemiadamları ve bunların işverenleri hakkında uygulanır.

Aynı işverene ait gemilerin grostonilatoları toplamı yüz veya daha fazla olduğu veyahut işverenin çalıştırdığı gemiadamı sayısı 5 veya daha fazla bulunduğu takdirde birinci bent hükmü uygulanır."

Görüldüğü üzere gemiler aracılığı ile yapılan deniz taşıma işleri ayrı bir kanun ile düzenlendiğinden, 4857 sayılı İş Kanunu'nun kapsamı dışında bırakılmıştır.

Ancak gemi yabancı ülke bayrağı taşıyor veya gemi Türk bayraklı olsa dahi yüz grostonalatoluk değilse bu gemide çalışanlar hakkında Deniz İş Kanunu uygulanmaz.

Taşıma işinde çalışan bu gemideki işçiler de 4857 sayılı İş Kanunu kapsamı dışında kaldığından, haklarında Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

Ancak İş Kanunu m.4/2-a ve f hükümleri istisnanın istisnası olup kıyılarda veya liman ve iskelelerde gemilerden karaya ve karadan gemilere yapılan yükleme ve boşaltma işleri ile deniz İş Kanunu kapsamına girmeyen ve tarım işlerinden sayılmayan, denizlerde çalışan su ürünleri üreticileri ile ilgili işler İş Kanunu'na tabidir.

Deniz İş Kanunu'nun 46. maddesi ise görevli ve yetkili mahkemeyi düzenliyor olup bu madde uyarınca, "Bu kanun kapsamına giren gemiadamlarıyla bunların işveren veya işveren vekilleri arasında bu kanundan veya hizmet akdinden doğan davalar hakkında, 5521 sayılı Kanun hükümleri uygulanır. Hizmet akdinde ayrıca bir hüküm yoksa dava geminin bağlama limanında iş davalarını bakmaya yetkili mahkemede görülür".

Yargıtay 20.HD., E.2015/1153 K.2015/3227 T. 17.4.2015 sayılı kararı;

"Somut olayda; davacı davalı şirkete ait gemide gemi adamı olarak çalıştığını iddia ederek davalıdan alacağını tahsil için iş bu davayı açtığı, dosya kapsamından geminin yabancı bayrak taşıdığı, bu nedenle, Deniz İş Kanunu hükümlerinin uygulanamayacağı, davacının talebi hakkında uyuşmazlığın genel hükümlere göre çözümleneceği anlaşıldığından, buna göre uyuşmazlığın Asliye Hukuk Mahkemesinde görülüp, sonuçlandırılması gerekmektedir." [1] şeklinde olup yabancı bayrak taşıyan gemide çalışanlar bakımından İş Kanunu hükümlerine değil genel hükümlere gidilir.

2.1.2. Hava Taşıma İşlerinde Çalışanlar

İş Kanunu m.4/1-a uyarınca hava taşıma işleri bu Kanun kapsamında değildir. Bu kapsamda özel bir kanun da bulunmadığı için Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak m.4/2-b gereği havacılığın bütün yer tesislerinde yürütülen işler hakkında İş Kanunu uygulanır.

Yargıtay 9.HD., E. 2009/28199 K. 2009/23657 T. 18.09.2009 sayılı kararı,

"4857 sayılı İş Kanunu'nun 4. maddesinin 1. fıkrasının a bendi uyarınca, "deniz ve hava taşıma işlerinde çalışanlar" hakkında bu kanun hükümleri uygulanmaz.

Deniz taşıma işlerinde çalışanlar hakkında 854 sayılı Deniz İş Kanunu uygulanmaktadır. Hava taşıma işlerinde çalışanlar için özel bir düzenleme yapılmadığından, Borçlar Kanunu genel hükümleri uygulanmaktadır. Ancak hava taşıma faaliyeti yapılan işyerinde

sendika örgütlenmesi sonucu Toplu İş Sözleşmesi bağlanmış ise, üye sendika üyesi işçi ile işveren arasındaki uyuşmazlığın 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'nun 66. maddesi uyarınca iş mahkemesinde görülmesi gerekir.

Diğer yandan, havacılığın tüm yer tesislerinde yürütülen işlerde çalışanlara İş Kanunu uygulanır. Şu halde pilot, hostes, telsizci, makinist ve kabin memuru İş Kanunu kapsamı dışında kalan uçuş personelidir. Bunların dışında kalan, depo, hava alanı, hangar ve atölyelerde çalışanlar, hava taşıma araçlarını yapan, onaran ve bakımları üstlenenler diğer bir deyimle tüm yer tesislerinde istihdam edilenler İş Kanununun uygulama alanı içine girerler." [2] şeklinde olup bu hususu açıkla niteliktedir.

Ancak Yargıtay'ın içtihatları uyarınca hava taşıma faaliyeti yapılan işyerinde sendika örgütlenmesi sonucu Toplu İş Sözleşmesi bağlanmış ise, üye sendika üyesi işçi ile işveren arasındaki uyuşmazlığın 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun 66. maddesi uyarınca iş mahkemesinde görülmesi gerekir.

Nitekim Yargıtay 9. HD., E. 2008/30334 K. 2008/25218 T. 6.10.2008 kararı,

"Dosya içeriğine göre, hava taşıma işinde pilot olarak çalışan davacının işyerinde uygulanan Toplu İş Sözleşmesi'nden kaynaklanan alacak isteminde bulunduğu, davacının sendika üyesi olduğu, yürürlük Toplu İş Sözleşmesi'nden yararlandığı, alacağın normatif dayanağının Toplu İş Sözleşmesi ile sözleşmenin kaynağı 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu olduğu, uyuşmazlıkta aynı yasanın 66. maddesi uyarınca iş mahkemesinin görevli olduğu anlaşılmaktadır. İşin esasına girilerek karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmesi hatalıdır." [3] şeklinde olup iş mahkemelerinin yetkili olduğunu belirtmiştir.

2.2. Madde 4/1-b Kapsamındaki İşler

Bu düzenlemeye göre 50'den az işçi çalıştırılan (50 dahil) tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerlerinde veya işletmelerinde İş Kanunu hükümleri uygulanmaz. Bunlar hakkında Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

İş Kanunu m.111 Sanayi, ticaret, tarım ve orman işleri başlıklı olup tarım ve orman işlerinden sayılacak işler aşağıdaki gibidir:

"a) Her çeşit meyveli ve meyvesiz bitkiler; çay, pamuk, tütün, elyaflı bitkiler; turunç-

giller; pirinç, baklagiller; ağaç, ağaççık, omca, tohum, fide, fidan; sebze ve tarla ürünleri; yem ve süt bitkilerinin yetiştirilmesi, üretimi, ıslahı, araştırılması, bunlarla ilgili her türlü toprak işleri, ekim, dikim, aşı, budama, sulama, gübreleme, hasat, harman, devşirme, temizleme, hazırlama ve ayırma işleri, hastalık ve zararlılarla mücadele, toprak ıslahı, çayır, mera, toprak ve su korunması.

b) Ormanların korunması, planlanması (amenajman), yetiştirilmesi, işletilmesi, sınırlandırılması çalışmaları, bunlara ait alt yapı çalışmaları ile tohum toplama, fidanlık, ağaçlandırma, erozyon kontrolü, etüt proje ve rehabilitasyonu, ormanlık araştırma ile milli park, orman içi dinlenme yerleri ve kent ormanlarının kurulması, bakım ve geliştirilmesi.

c) Her türlü iş ve gelir hayvanlarının (arı, ipek böceği ve benzerleri dahil) yetiştirilmesi, üretimi, ıslahı ve bunlarla ilgili bakım, güdüm, terbiye, kırkım, sağım ve ürünlerinin elde edilmesi, toplanması, saklanması ile bu hayvanların hastalık ve asalaklarıyla mücadele.

d) 854 sayılı Deniz İş Kanununun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kara ve su avcılığı ve üreticiliği ile bu yoldan elde edilen ürünlerin saklanması ve taşınması."

Aynı maddenin son fıkrası ise "Yukarıda sayılan esaslar doğrultusunda bir işin bu Kanunun uygulanması bakımından sanayi, ticaret, tarım ve orman işlerinden hangisinin kapsamında sayılacağı; Sanayi ve Ticaret, Çevre ve Orman ile Tarım ve Köy İşleri bakanlıklarının görüşleri alınarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca altı ay içinde çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir." şeklindedir.

Ancak m.4/2-c ve d hükümleri gereği; tarım sanatları ile tarım aletleri, makine ve parçalarının yapıldığı atölye ve fabrikalarda görülen işler ile tarım işletmelerinde yapılan yapı işleri İş Kanunu kapsamındadır.

ÖNEMLİ

Yargıtay 7.HD., E. 2015/41975 K.2016/3806 T. 18.2.1016 sayılı kararı;

“Ancak, tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerinde 50 dahil daha az işçi bulunmasına rağmen, işyerinde sendika örgütlenmesi sonucu Toplu İş Sözleşmesi bağlatılmış ise, üye sendika üyesi işçi ile işveren arasındaki uyuşmazlığın 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun 66. maddesi uyarınca iş mahkemesinde görülmesi gerekir.

Somut uyuşmazlıkta; tüm tanık anlatımlarına göre, davalılara ait çiftlik ve çiftlik arazisinin ekim dikimi yapılan toplam sahası düşünüldüğünde, davacının tarım işinde çalıştığı kadar bekçilik görevi de ifa ettiğinin kabulü gerekeceği, keza davacının bu bekçilik görevi yanında ve bu görev ek olarak şoförlükte yaptığı anlaşılmalıdır, davacının verdiği hizmetinin tarım işi olarak değerlendirilemeyeceği anlaşılmıştır. Mahkemece işin esası hakkında karar verilmesi gerekirken eksik araştırmayla verilen görevsizlik kararı hatalıdır.” [4]

Yargıtay 9.HD., E.2010/28359 K. 2010/23765 T. 15.07.2010 sayılı kararı;

“Bunun dışında 4857 sayılı İş Kanunu’nun 4. maddesinde tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerlerinde çalışanların kanun kapsamına girmeyeceği açıklandıktan sonra, aynı madde de ayırık durumlara yer verilmiştir.

Buna göre;

1.Tarım sanatları ile tarım aletleri, makine ve parçalarının yapıldığı atölye ve fabrikalarda görülen işlerde,

2.Tarım işlerinde yapılan yapı işlerinde,

3.Halkın faydalanmasına açık park ve bahçelerde

4.Bir işyerinin eklentisi durumundaki bahçe işlerinde,

çalışanların İş Kanunu kapsamında olacakları belirtilmiştir.

Sonuç olarak, tarım ve orman işletmelerindeki bitki ve hayvan üretimi, bakım ve yetiştirilmesi dışında kalan işler İş Kanununa tabidir.

Diğer taraftan, işçi tarım işinde çalışırken bu iş dışında tarım işi sayılmayan ek bir görevde çalışabilir.

Örneğin bekçilik, şoförlük gibi. Bu durumda yaptığı işler arasında hangisinin baskın olduğu açıklığa kavuşturulmalı ve sonucuna göre görevli mahkeme belirlenmelidir.

Somut olayda, taraflarında kabulünde olduğu üzere davacının davalıya ait narenciye bahçesinde bekçi olarak çalıştığı anlaşılmaktadır.

Bekçilik işi niteliği itibarıyla tarım işi değildir.

Buna göre davacının iş kanunu kapsamında iş sözleşmesi ilişkisi ile çalıştığı kabul edilerek uyuşmazlığın esası hakkında bir karar vermek gerekirken yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.” [5]

Ancak işyeri sendika örgütlenmesi sonucu toplu iş sözleşmesinin bağlatılmış olduğu hallerde, uyuşmazlıklar 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu m.79 uyarınca iş mahkemesinde görülmelidir.

Son olarak dikkat edilmelidir ki m.4/1-b kapsamındaki istisnalar hakkında İş Kanunu’nun ücretle ilgili olan m.32, 35, 37.38 hükümleri uygulama alanı bulur.

2.3. Madde 4/1-d Kapsamındaki İşler

Bu madde kapsamındaki işler, bir ailenin üyeleri ve 3’üncü dereceye kadar (3 üncü derece dahil) hısımları arasında dışardan başka biri katılmayarak evlerde ve el sanatlarının yapıldığı işler olup bu işler halıcılık, işlemecilik, dokumacılık gibi el emeğine dayalı işlerdir.

“Bu işlerde İş Kanunu hükümleri uygulanmaması için; anılan işlerin evde görülmesi, bir ailenin üyeleri veya üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dahil) hısımları tarafından yapılıyor olması, dışarıdan başka birisinin katılmaması gerekir.” [6]

2.4. Madde 4/1-e Kapsamındaki İşler

“Ev işi, bir evin günlük ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılan faaliyetlerdir. Dolaşısıyla, yemek, temizlik, çocuk bakımı gibi işler İş Kanununun kapsamı dışında kalır.

İş Kanununun kapsam dışı bıraktığı ev işleri hakkında Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.” [7]

2.5. Madde 4/1-f Kapsamındaki İşler

Çıraklar hakkında 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu uygulanır. Ancak bu kanun kapsamına da girmeyen çıraklar hakkında Borçlar Kanunu m. 393/3 uyarınca “Genel hizmet sözleşmesine ilişkin hükümler, kıyas yoluyla çıraklık sözleşmesine de uygulanır; özel kanun hükümleri saklıdır.” TBK hükümleri uygulanır.

2.6. Madde 4/1-g Kapsamındaki İşler

Sporcular hakkında İş Kanunu hükümleri uygulanmaz. Ancak bir kulüp çatısı altında sözleşme ile çalışan sporcular için Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

Yargıtay 22. HD., E.2014/15655 K. 2015/26568 T. 5.10.2015 sayılı kararı,

“Somut olayda, taraflar arasında imzalanan sözleşmeye göre davacının sporcu (futbolcu) olduğu anlaşılmaktadır. Esasen davacının lisanslı sporcu olduğu taraflar arasında ihtilafsızdır.

Davacı tarafta, davalı kulüp ile aralarında imzalanan 15.07.2007- 31.05.2009 yürürlük tarihli profesyonel futbolcu sözleşmesi gereğince ücret alacağına davalıdan tahsiline karar verilmesi istenmiştir.

Yukarıda belirtilen kanuni düzenlemeler ışığında sporcu ile kulübü arasında alacaklarla ilgili uyuşmazlıkta 4857 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması imkanı bulunmamaktadır. Bu sebeple Mahkemece davanın göreve ilişkin dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile davanın kabulüne karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.” [8]

Yargıtay 9. HD., E.2015/17745 K. 2015/25607 T. 14.9.2015 sayılı kararı,

“Ancak, doğrudan aktif spor yapmayan, sporcuyla aktif spor yapması için hazırlayan antrenör ile aktif görevi daha çok direktif vermek olan ve takımı başarıya

ulaştırma görevi de bulunan teknik direktörün sporcu sayılmaması ve İş Kanunu kapsamında bir işçi olarak kabul edilmesi gerekir. Bu nedenle antrenör veya teknik direktör ile kulüpleri işveren arasındaki iş sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarının iş mahkemesinde görülmesi gerekir.

Gerek özel hakem, gerekse genel mahkemelerde görülen sporcu ile kulübü arasındaki alacaklara ilişkin uyuşmazlıklarda, 4857 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması olanağı bulunmamaktadır. Ancak antrenör, teknik direktör, idareci, masör ve benzeri elemanlar ile kulüpleri arasında çıkan uyuşmazlıklarda, özel yasal düzenlemeler dışında İş Kanunu hükümlerinin uygulanmasına engel bir durum bulunmamaktadır.

Somut olayda; davacının antrenör olduğu tartışma konusu olmayıp, yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler karşısında davacının sporcu olmadığı anlaşıldığından İş Mahkemesinin görevli olup, mahkemece işin esasına girilmesi gerekirken hatalı değerlendirme ile görevsizlik kararı verilmesi bozmayı gerektirmiştir.” [9]

2.7. Madde 4/1-h Kapsamındaki İşler

“Rehabilite edilenler, rehabilitasyona tabi tutulan kişilerdir. Rehabilitasyon (şerh) ise, “sigortalılardan sürekli iş göremez veya malul hale gelmiş veya gelebilecekleri tıbben kabul edilenlerin kendi mesleklerinde veya yeni bir meslekte çalışabilmelerini sağlamak amacı ile yapılan tıbbi bakım ve mesleki eğitimi ifade eder.

Rehabilitasyon sırasında rehabilite edilenler, kendi mesleklerini yeniden yapabilmeleri veya yeni bir mesleği edinmeleri amacıyla çalıştırılabilirler. Bu çalışma sözü edilen kişilerin işçi sayılmalarını gerektirmez. Çünkü çalışmanın kaynağı iş sözleşmesi değildir. Faaliyetin amacı tıbbi bakım ve mesleki eğitimidir. Doğal olarak bu kişiler hakkında İş Kanunu hükümleri uygulanmaz.” [10]

2.8. Madde 4/1-ı Kapsamındaki İşler

İş Kanunu uyarınca 507 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanununun 2. maddesinin tarifine uygun üç kişinin çalıştığı işyerlerinde İş Kanunu uygulanmaz.

Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu m.2 ise “Bu Kanun, esnaf ve sanatkarlar ile bunların yanlarında çalışanlar ve esnaf ve sanatkarlar tarafından kurulan esnaf ve sanatkarlar odaları ile bu odaların üst kuruluşları olan birlik, federasyon ve Konfederasyon hakkında uygulanır.” şeklindedir.

III. Sonuç

İş Kanunu’nun amaç ve kapsam başlıklı ilk maddesinin ikinci fıkrası uyarınca işbu Kanun’un 4. Maddesinde istisnalar düzenlenmiş olup bu istisnalar bakımından İş Kanunu hükümleri uygulanmamaktadır. Özel kanun olması durumunda özel kanun hükümleri, aksi halde Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

Detaylı bilgi için;
[Stj. Av. Pelin Yıldız](mailto:info@ozgunlaw.com)
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Yargıtay 20.HD., E.2015/1153 K.2015/3227 T. 17.4.2015 sayılı kararı
2. Yargıtay 9.HD., E. 2009/28199 K. 2009/23657 T. 18.09.2009 sayılı kararı
3. Yargıtay 9. HD., E. 2008/30334 K. 2008/25218 T. 6.10.2008 kararı
4. Yargıtay 7.HD., E. 2015/41975 K.2016/3806 T. 18.2.2016 sayılı kararı
5. Yargıtay 9.HD., E.2010/28359 K. 2010/23765 T. 15.07.2010 sayılı kararı
6. Sümer, Haluk, İş Hukuku, Seçkin, Ankara, 2022, sf.34
7. Sümer, Haluk, İş Hukuku, Seçkin, Ankara, 2022, sf.34
8. Yargıtay 22. HD., E.2014/15655 K. 2015/26568 T. 5.10.2015 sayılı kararı
9. Yargıtay 9. HD., E.2015/17745 K. 2015/25607 T. 14.9.2015 sayılı kararı
10. Sümer, Haluk, İş Hukuku, Seçkin, Ankara, 2022, sf.31

“TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN İLE BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN” RESMÎ GAZETEDE YAYIMLANDI

6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un birinci maddesinde kanun amacı “kamu yararına uygun olarak tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarını koruyucu, zararlarını tazmin edici, çevresel tehlikelerden korunmasını sağlayıcı, tüketiciyi aydınlatıcı ve bilinçlendirici önlemleri almak, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini özendirmek ve bu konulardaki politikaların oluşturulmasında gönüllü örgütlenmeleri teşvik etmeye ilişkin hususları düzenlemektir.” şeklinde belirtilmiştir. Gerek bu amaç gerekse Anayasa’nın 172. maddesinde yer alan “Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder.” hükmünün yerine getirilmesi gayesi ile düzenlenen 6502 Sayılı Kanun’da değişiklik yapılmasına dair kanun 30 Ekim 2024 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

Madde 1- 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 22’nci maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesine “yazılı” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya mesafeli” ibaresi eklenmiştir.

Madde 2- 6502 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesine “tüketicinin aksine yazılı” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya kalıcı veri saklayıcısıyla” ibaresi eklenmiştir.

Madde 3- 6502 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesine “yazılı” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya mesafeli” ibaresi eklenmiştir.

Madde 4- 6502 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesine “tüketicinin aksine yazılı” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya kalıcı veri saklayıcısıyla” ibaresi eklenmiştir.

Madde 5- 6502 sayılı Kanunun 47 nci maddesinin yedinci fıkrasında yer alan “doğrudan satışlar,” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

Madde 6- 6502 sayılı Kanuna 47 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Doğrudan satış sistemi

MADDE 47/A- (1) Doğrudan satış sistemi, doğrudan satış şirketi tarafından oluşturulan ve iş sözleşmesi ile istihdam edilmeyen, bağımsız temsilci, distribütör, danışman ve benzeri isimlerle komisyon, prim, teşvik ve ödül gibi menfaatler karşılığında faaliyet gösteren doğrudan satıcıların tüketicilere mal veya hizmet pazarladığı satış sistemidir.

(2) Doğrudan satış şirketinin sermaye şirketi olması ve yönetmelikle belirlenen diğer koşulları sağlaması zorunludur.

(3) Doğrudan satış sisteminin, elde edilecek kazancın ağırlıklı olarak sisteme yeni doğrudan satıcılar kazandırılması ve bu sayede ortaya çıkan menfaatlerin dağıtılması üzerine kurulmaması, mal veya hizmetin tüketicilere satışını esas alması ve yönetmelikle belirlenen diğer ilkelere uygun olması gerekir.

(4) Doğrudan satıcılardan, sisteme dahil olmaları veya sistemde kalmaları için tüketiciye satışı öngörülen mal veya hizmeti içermeyen yenileme, paket, ücret, aidat ve benzeri isimler altında herhangi bir bedel veya borç altına sokan belge alınamaz. Doğrudan satış şirketinin belirlediği miktar ya da tutarda mal veya hizmet satın alınması doğrudan satıcının sistem içindeki seviyesini belirlemez.

(5) Doğrudan satış sistemi kapsamında mal veya hizmet satın alan tüketici otuz gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin sözleşmeden cayma hakkına sahiptir. Cayma hakkının kullanıldığına dair bildirim bu süre içinde doğrudan satıcıya veya doğrudan satış şirketine yöneltilmiş olması yeterlidir.

(6) Doğrudan satış şirketi, Bakanlıkça belirlenen hususlarda tüketicinin bilgilendirilmesini, talep ve bildirimlerini iletebilmesini sağlayan bir sistem kurmakla yükümlüdür.

(7) Doğrudan satış şirketinin, doğrudan satıcının ve tüketicinin hak ve yükümlülükleri, kapsam dışı sözleşmeler, mal veya hizmet satışı, cayma hakkı, bilgilendirme yükümlülüğü, teslimat ile diğer uygulama usul ve esasları yönetmelik ile belirlenir.”

Madde 7- 6502 sayılı Kanunun 77 nci maddesinin onikinci fıkrasının üçüncü ve dördüncü cümleleri aşağıdaki şekilde, onüçüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “beş bin Türk Lirası” ibaresi “altmış bin Türk Lirasından altı yüz bin Türk Lirasına kadar” şeklinde, üçüncü cümlesinde yer alan “elli bin Türk Lirası olarak” ibaresi “altı yüz bin Türk Lirasından altı milyon Türk Lirasına kadar” şeklinde değiştirilmiş, fıkranın son cümlesinden önce gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş, onbeşinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “edenler hakkında” ibaresi “edenlere” şeklinde, ikinci cümlesinde yer alan “tespitinden” ibaresi “gerçekleştiği tarihten” şeklinde, dördüncü cümlesinde yer alan “durumlarda üç” ibaresi “durumlarda ön ödemeli konut satışlarında altı milyon Türk Lirası, diğer satışlarda bir” şeklinde değiştirilmiş, fıkraya dördüncü cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiş, son cümlesi yürürlükten kaldırılmış ve onyedinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Aykırlık;

- a) Yerel düzeyde yayın yapan televizyon kanalı aracılığı ile gerçekleşmiş ise yüz on bin Türk Lirasından bir milyon yüz bin Türk Lirasına kadar,
- b) Ülke genelinde yayın yapan televizyon kanalı aracılığı ile gerçekleşmiş ise iki milyon iki yüz on bin Türk Lirasından yirmi iki milyon yüz bin Türk Lirasına kadar,
- c) Süreli yayınlar aracılığıyla gerçekleşmiş ise (a) ve (b) bentlerinde belirtilen cezaların yarısı,
- ç) Yerel düzeyde veya uydu üzerinden yayın yapan radyo kanalı aracılığı ile gerçekleşmiş ise altmış bin Türk Lirasından altı yüz bin Türk Lirasına kadar,
- d) Ülke genelinde yayın yapan radyo kanalı aracılığı ile gerçekleşmiş ise altı yüz bin Türk Lirasından altı milyon Türk Lirasına kadar,
- e) Uydu üzerinden yayın yapan televizyon kanalı veya internet aracılığı ile gerçekleşmiş ise altı yüz bin Türk Lirasından altı milyon Türk Lirasına kadar,
- f) Kısa mesaj aracılığı ile gerçekleşmiş ise iki yüz seksen bin Türk Lirasından iki milyon sekiz yüz bin Türk Lirasına kadar,
- g) Diğer mecralar aracılığı ile gerçekleşmiş ise altmış bin Türk Lirasından altı yüz bin Türk Lirasına kadar,

idari para cezası verilir. Reklam Kurulu, bu fıkrafta alt ve üst sınırları belirtilen idari para cezalarını uygularken aykırılığın haksızlık içeriği, aykırılık dolayısıyla elde edilen menfaatin veya neden olunan zararın büyüklüğü ile aykırılığı gerçekleştirenin kusuru ve ekonomik durumu gibi hususları dikkate alır.”

“Reklam Kurulu, bu fıkrafta alt ve üst sınırları belirtilen idari para cezalarını uygularken aykırılığın haksızlık içeriği, aykırılık dolayısıyla elde edilen menfaatin veya neden olunan zararın büyüklüğü ile aykırılığı gerçekleştirenin kusuru ve ekonomik durumu gibi hususları dikkate alır.”

“Gayrisafi gelirini beyan etme yükümlülüğü bulunmayanlar hakkında elli bin Türk Lirası idari para cezası uygulanır.”

“(17) Bu Kanunun;

- a) 47/A maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen yükümlülüklerle aykırılığı tespit edilenler hakkında her bir aykırılık için beş milyon Türk Lirası, dördüncü, beşinci ve yedinci fıkralarında belirtilen yükümlülüklerle aykırı hareket edenler hakkında aykırılığı tespit edilen her bir işlem için iki bin iki yüz Türk Lirası idari para cezası uygulanır.
- b) 47/A maddesinin altıncı fıkrasına aykırı hareket edenlere bu aykırılığın giderilmesi için üç ay süre verilir. Bu süre sonunda aykırılığın giderilmemesi halinde bir milyon Türk Lirası idari para cezası uygulanır.
- c) 80 inci maddesine aykırı olarak piramit satış sistemini başlatan, düzenleyen veya toplantı, elektronik posta veya diğer birçok kimsenin de katılımını sağlamaya elverişli yöntemlerle yayın veya böyle bir sistemin diğer bir şekilde yayılmasını ticari amaçlarla destekleyenler hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.”

Madde 8- 6502 sayılı Kanunun 77/A maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 9- 23/10/2014 tarihli ve 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun ek 4 üncü maddesinin yedinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(7) Lisans ücretinin hesaplanmasında;

- a) Elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcı ve ekonomik bütünlük içinde bulunduğu elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcıların elektronik ticaret pazar yerleri üzerinden yurt dışına yapılan satışlar hesaba dâhil edilmez.
- b) Elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcının net işlem hacminin, ETBİS verileri kullanılarak hesaplanan elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcı ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcıların net işlem hacimleri toplamının yüzde yirmisinden fazla olmaması şartıyla, izleyen takvim yılında gerçekleştirilen;
- 1) (a) bendinde belirtilen satış tutarının,
- 2) Yatırımların proje bazında desteklenmesine dair mevzuat uyarınca Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında yatırım teşvik belgesi alınarak gerçekleştirilen yatırım harcaması tutarının,
- iki katı o takvim yılına ilişkin net işlem hacminden indirilir.
- c) (b) bendinde belirtilen haddin aşılmadığının tespitinde yüzde on beşin altındaki had aşımaları dikkate alınmaz.”

Madde 10- 6563 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“(5) 2024 yılına ilişkin lisans ücretinin hesaplanmasında, ek 4 üncü maddenin yedinci fıkrasının (b) bendinin alt bentlerinde belirtilen tutarların dört katı elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcının net işlem hacminden indirilir.

(6) 2025 yılına ilişkin lisans ücretinin hesaplanmasında, ek 4 üncü maddenin yedinci fıkrasının (b) bendinin alt bentlerinde belirtilen tutarların üç katı elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcının net işlem hacminden indirilir.”

Madde 11- 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesinin (A) fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“10. Bu Kanun kapsamındaki muhasebe standartları uyarınca yapılmakta olan yatırımlar hesabında takip edilen tutarların enflasyon düzeltmesine tabi tutulması sonucunda oluşan ve bu hesabın alt hesabında izlenen düzeltme farkları, bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında gösterilir ve dönem kazancının tespitinde dikkate alınmaz.

Özel fon hesabında bulunan bu tutarlar, yatırımın tamamlanarak ilgili iktisadi kıymetin aktifleştirilmesi gereken dönem ile bu dönem takip eden dört hesap dönemi içerisinde eşit taksitler halinde dönem kazancının tespitinde dikkate alınır.

Bu bent uyarınca özel fon hesabında izlenen ve dönem kazancının tespitinde dikkate alınmayan tutarlar, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak bu Kanun uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılır.

Bu hesaplarda izlenen tutarlara ayrıca enflasyon düzeltmesi uygulanmaz.

Yatırım döneminde veya iktisadi kıymetin aktifleştirilmesinden sonra işin bırakılması veya özel fon hesabında izlenen söz konusu tutarların bir kısmının veya tamamının başka bir hesaba nakledilmesi ya da işletmeden çekilmesi hallerinde, bu bent uyarınca dönem kazancında dikkate alınmayan tutarlar; işin bırakıldığı veya özel fon hesabının kısmen veya tamamen bu bent hükümlerine aykırı şekilde kullanıldığı dönemin kurum kazancının tespitinde dikkate alınır.”

Madde 12- 213 sayılı Kanunun geçici 33 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “ile sigorta ve reasürans şirketleri ve emeklilik şirketleri” ibaresi “, sigorta ve reasürans şirketleri, emeklilik şirketleri, tasfiye ve iflas hallerindeki şirketler, 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki iktisadi devlet teşekkülleri ile kamu iktisadi kuruluşları” şeklinde değiştirilmiş ve fıkraya birinci cümleden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümleler eklenmiştir.

“Bu fıkra hükümleri; tasfiye halindeki şirketler açısından kurumların tasfiyeye girmesine ilişkin genel kurul kararının tescil edildiği tarihin içinde bulunduğu hesap döneminden, iflas halindeki şirketler açısından ise iflasın açıldığı tarihin içinde bulunduğu hesap döneminden itibaren uygulanır.

Bu tarihten önce geçici vergi dönemlerine ilişkin yapılmış olan enflasyon düzeltmesine yönelik geriye dönük herhangi bir düzeltme yapılmaz. Tasfiyeden vazgeçilmesi ya da iflasın kaldırılması durumunda, tasfiyeden vazgeçilen tarihin veya iflasın kaldırılmasına ilişkin mahkeme karar tarihinin içinde bulunduğu geçici vergi döneminden itibaren enflasyon düzeltmesi uygulanır.

Tasfiyeden vazgeçilmesi veya iflasın kaldırılması hallerinde, bu fıkra uyarınca dönem kazancında dikkate alınmayan tutarlar tasfiyeden vazgeçildiği veya iflasın kaldırıldığı dönem kazancının tespitinde dikkate alınır.”

Madde 13- 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanununa aşağıdaki ek madde ve ekli (8) numaralı kroki ile liste eklenmiştir.

“EK MADDE 6- Ekli (8) numaralı kroki ile listede sınır ve koordinatları gösterilen alanda, yer seçim kararına uygun olarak imar planı kararıyla Organize Sanayi Bölgesi kurulabilir.

Bu alan 12/4/2000 tarihli ve 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun 4 üncü maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında devredilir ve devredilemeyecek alanlarda ise aynı usul ve esaslarla kullanma izni verilir.”

Madde 14- Bu Kanunun;

a) 5 inci ve 6 ncı maddesi ile 7 nci maddesiyle değiştirilen 6502 sayılı Kanunun 77 nci maddesinin on yedinci fıkrası yayımından dokuz ay sonra,

b) 11 inci ve 12 nci maddeleri 1/1/2024 tarihinden, özel hesap dönemi tayin edilen mükellefler için 2024 yılında başlayan hesap döneminden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde,

c) Diğer hükümleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

Madde 15- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

Kaynak: <https://www.resmigazete.gov.tr/30.10.2024>

Alanında uzman avukatlardan oluşan ekibi ile faaliyet gösteren Özgün Hukuk Bürosu, ulusal ve çok uluslu şirketlere hizmet vermektedir. Bu kapsamda, müvekkillerin ihtiyaçlarına olabilecek en kısa zamanda cevap verebilecek organizasyon yapısı kurulmuş olup, temel prensip müvekkillerin kıdemli avukat kadrosuyla her zaman iletişim kurabilmesi ve her konuda bilgi sahibi olmasının sağlanmasıdır.

Bankacılık ve finans, eğitim, sağlık, otomotiv, kimya ve savunma, teknoloji, enerji, maden, inşaat ve gayrimenkul sektörleri başta olmak üzere değişik iş ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren kurumsal müvekkillere ve sivil toplum kuruluşlarına hizmet veren Özgün Hukuk, tüm müvekkilleri ile bir iş ortağı titizliği ile çalışmayı prensip edinmiştir.

Özgün Hukuk Bürosu, Türkiye'nin önde gelen finans kurum ve kuruluşlarına, şirketlere ve şahıslara Türkiye'de ve yurtdışında alacak tahsilatı konusunda hukuki hizmet sağlamaktadır. Bu kapsamda yurtdışına kaçırılan malvarlıklarının mal varlığı araştırması yapılarak tespit edilmesi ve alacağın bu yolla tahsil edilmesi hususunda hukuki hizmet verilmektedir.

Özgün Hukuk Bürosu, Britanya, Belçika, Fransa, İspanya ve İtalya'dan avukatlar tarafından Kasım, 1988'de kurulan PLG International Lawyers'ın tek Türk üye hukuk bürosudur. PLG, Avrupa'nın ilk birleşik uluslararası hukuk uygulamasıdır.

Sülün Sok. No:8 34330 1.Levent Beşiktaş / TURKEY
Phone : +90 212 356 3210(pbx) / +90 212 325 2307(pbx)
Fax : +90 212 356 3213
E-mail : info@ozgunlaw.com
İnternet sitesi: www.ozgunlaw.com

Bizi Takip Edin!

